

październik 2017 r.

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	4
1. Wstęp.....	5
2. Podstawowe pojęcia	6 - 7
3. Mapa administracyjna województwa wielkopolskiego	8
4. Zestawienie powierzchni powiatów i miast na prawach powiatu	9
II. STRUKTURA ZMIAN WŁASNOŚCI GRUNTÓW	10
1. Podział grup rejestrowych	11
2. Udział grup rejestrowych w powierzchni województwa wg stanu na 1.01.2017 r.	12
3. Struktura własności gruntów wg stanu na 1.01.2017 r.	13
4. Struktura zmian własności gruntów Skarbu Państwa; Osób fizycznych wg stanu na:	13
1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.	
5. Struktura zmian własności gruntów Gmin; Spółdzielni; Spółek prawa handlowego i innych	14
podmiotów wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r., 1.01.2017 r.	
6. Struktura zmian własności gruntów Kościołów i związków wyznaniowych; Wspólnot gruntowych;	14
Powiatów; Województwa wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.	
7. Struktura gruntów Skarbu Państwa wg stanu na 1.01.2017 r.	15
8. Struktura gruntów Województwa wg stanu na 1.01.2017 r.	15
9. Struktura gruntów Powiatów wg stanu na 1.01.2017 r.	15
10. Struktura gruntów Gmin wg stanu na 1.01.2017 r.	16
11. Struktura gruntów Osób fizycznych wg stanu na 1.01.2017 r.	16
12. Struktura gruntów Wspólnot gruntowych wg stanu na 1.01.2017 r.	16
13. Struktura gruntów Spółdzielni wg stanu na 1.01.2017 r.	17
14. Struktura gruntów Spółek prawa handlowego i innych podmiotów wg stanu na 1.01.2017 r.	17
15. Struktura gruntów Kościołów i związków wyznaniowych wg stanu na 1.01.2017 r.	17
16. Struktura zmian własności gruntów rolnych wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.	18
17. Struktura zmian własności lasów wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.	18
18. Struktura zmian własności gruntów zabudowanych i zurbanizowanych wg stanu na: 1.01.2010 r.;	19
1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.	
19. Struktura zmian własności gruntów pod wodami wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.	19
1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.	
III. STRUKTURA ZMIAN SPOSOBU UŻYTKOWANIA GRUNTÓW	20
1. Podział użytków gruntowych	21 - 25
2. Struktura użytków gruntowych wg stanu na 1.01.2017 r.	25
3. Struktura gruntów rolnych wg stanu na 1.01.2017 r.	25
4. Struktura zmian gruntów rolnych wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.	26
5. Struktura zmian lasów wg stanu na 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.	26
6. Struktura zmian gruntów zabudowanych i zurbanizowanych wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.	27
1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.	
7. Struktura zmian gruntów pod wodami; użytków ekologicznych; terenów różnych wg stanu na:	27
1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.	
IV. STRUKTURA GRUNTÓW UŻYTKOWANYCH ROLNICZO I LASÓW.....	28
1. Struktura gruntów rolnych wg stanu na 1.01.2017	29
2. Struktura gruntów leśnych wg stanu na 1.01.2017 r.....	30
3. Zmiany w strukturze własności użytków rolnych wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.	30
1.01.2016 r., 1.01.2017 r.	

4. Zmiany w strukturze użytków rolnych i lasów Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa	31
wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.	
5. Zmiany w strukturze użytków rolnych i lasów Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe	31
wg stanu na: 1.01.201 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.	
6. Zmiany w strukturze użytków rolnych i lasów wchodzących w skład gospodarstw rolnych	32
Osób fizycznych wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.	
7. Zmiany w strukturze użytków rolnych i lasów Rolniczych spółdzielni produkcyjnych i ich związków	32
wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.	
 V. STRUKTURA UŻYTKÓW GRUNTOWYCH W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM WG STANU NA 1.01.2017 R.	33
1. Przynależność gruntów ornych do poszczególnych klas	34 - 35
2. Struktura użytków rolnych (gruntów ornych) z podziałem na klasy gleboznawcze	36
wg stanu na 1.01.2017 r.	
3. Przynależność łąk trwałych i pastwisk trwałych do poszczególnych klas	36 - 37
4. Struktura użytków rolnych (łąk) z podziałem na klasy gleboznawcze wg stanu na 1.01.2017 r.	37
5. Struktura użytków rolnych (pastwisk) z podziałem na klasy gleboznawcze wg stanu na 1.01.2017 r.	38
 VI. PODSUMOWANIE I WNIOSKI	39 - 42

Wstęp

Niniejsze opracowanie jest realizacją zadania Marszałka Województwa w dziedzinie geodezji i kartografii, w zakresie art. 7c oraz art. 25 ust. 2 ustawy z 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U. z 2016 r. poz. 1629 t.j. z późn. zm.) obejmującego:

- analizę zmian w strukturze agrarnej oraz programowanie i koordynacja prac urządzeniowo-rolnych;
- monitorowanie zmian w sposobie użytkowania gruntów oraz ich bonitacji;
- sporządzanie wojewódzkich zestawień zbiorczych danych objętych ewidencją gruntów i budynków.

Analizy przeprowadzono w oparciu o wojewódzkie zestawienia zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków sporządzane na podstawie wykazów gruntów, wykazów budynków i wykazów lokali, na dzień 1 stycznia każdego roku. Zbiorcze zestawienia gruntów oprócz pól powierzchni wynikających z ewidencji gruntów (powierzchnie ewidencyjne) zawierają pola powierzchni jednostek podziału terytorialnego państwa według państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju (powierzchnie geodezyjne). Powierzchnie ewidencyjne użytków gruntowych w zestawieniach zbiorczych gruntów wyrównuje się na zasadach proporcjonalności do powierzchni geodezyjnych. Ze względu na niezmiennosć powierzchni geodezyjnych przyjęto je do przeprowadzenia analiz w niniejszym opracowaniu.

Analizie poddano dane ewidencyjne według stanu na 1 stycznia 2017 r. oraz dla zbadania zmian zachodzących we władaniu gruntami i sposobie użytkowania gruntów wykorzystano wyniki zestawień zbiorczych danych objętych ewidencją gruntów i budynków według stanów na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r. W stosunku do lat ubiegłych zestawienia zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków według stanu na 1.01.2017 r. zostały nieco zmienione. Do użytków rolnych włączono grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych oraz do gruntów rolnych zaliczono nieużytki. W zestawieniach, wg stanu na 1.01.2017 r., do użytków rolnych pn. *grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych* włączono w zestawieniach powiatowych część gruntów zadrzewionych i zakrzewionych wchodzących w latach poprzednich do gruntów leśnych. Z powyższych względów z badania zmian w użytkach rolnych wyłączono grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, a z gruntów leśnych – grunty zadrzewione i zakrzewione. Ze względu na małe powierzchnie gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na użytkach rolnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych w gruntach leśnych wyłączenia te nie mają praktycznie negatywnego wpływu na prawidłowość przeprowadzanych analiz.

Zakres niniejszego opracowania obejmuje problematykę gospodarowania przestrzenią począwszy od zmian w strukturze własności po sposoby użytkowania gruntów.

Celem opracowania jest stan władania i użytkowania gruntami na 1 stycznia 2017 r. oraz przedstawienie analiz, które mogą posłużyć do zdiagnozowania kierunków i zmian w strukturze agrarnej jakie zachodziły na przestrzeni ostatnich lat na terenie województwa wielkopolskiego.

PODSTAWOWE POJĘCIA

Zdefiniowane podstawowe pojęcia występujące w niniejszym opracowaniu.

Ewidencja gruntów i budynków - system informacyjny zapewniający gromadzenie, aktualizację oraz udostępnianie, w sposób jednolity dla kraju, informacji o gruntach, budynkach i lokalach, ich właścicielach oraz o innych podmiotach władających lub gospodarujących tymi gruntami, budynkami lub lokalami.

Grupy rejestrowe - odpowiednio posegregowane i zebrane według określonych zasad jednostki rejestrowe gruntów, budynków i lokali. Dla celów ewidencji gruntów i budynków, właścicieli nieruchomości i władających dzieli się na 15 grup rejestrowych.

Podgrupy rejestrowe - wydzielone w ramach grupy rejestrowej osoby, organy i jednostki organizacyjne posiadające prawa do nieruchomości.

Powierzchnia ewidencyjna - powierzchnia wynikająca z ewidencji gruntów i budynków.

Powierzchnia geodezyjna - powierzchnia jednostek podziału terytorialnego państwa według państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju.

Struktura agrarna - procentowy udział grup obszarowych gospodarstw w ogólnej powierzchni gospodarstw, grup gospodarstw.

Struktura użytkowania gruntów - udział powierzchni poszczególnych użytków gruntowych w ogólnej powierzchni gruntów na danym obszarze.

Struktura użytków rolnych - udział powierzchni poszczególnych użytków rolnych w ogólnej powierzchni tych użytków na danym obszarze.

Struktura władania gruntami - udział poszczególnych form władania w ogólnej powierzchni gruntów.

Użytek gruntowy - część powierzchni ziemi użytkowana w sposób jednolity.

Użytki rolne – wszystkie tereny w obrębie gospodarstwa rolnego lub danego regionu wykorzystywane do produkcji roślinnej, ogrodniczej lub zwierzęcej.

Grunty rolne - grunty, które są lub mogą być wykorzystywane do prowadzenia działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej, nie wyłączając produkcji ogrodniczej, sadowniczej i rybnej. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz.U. z 2016 r. poz. 1034 t.j.) grunty rolne stanowią: grunty orne; sady; łąki trwałe; pastwiska trwałe; grunty rolne zabudowane; grunty pod stawami; grunty pod rowami; grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych; nieużytki.

Zbiorcze zestawienie gruntów – opracowane w ramach Zestawień zbiorczych danych objętych ewidencją gruntów i budynków, spis danych o ogólnej powierzchni i wartości gruntów wchodzących w skład poszczególnych jednostek rejestrowych z podziałem na użytki gruntowe opracowane na podstawie wykazów gruntów, wg stanu na dzień 1 stycznia każdego roku, zachowujące formę i zakres treści tych wykazów.

Mapa administracyjna województwa wielkopolskiego

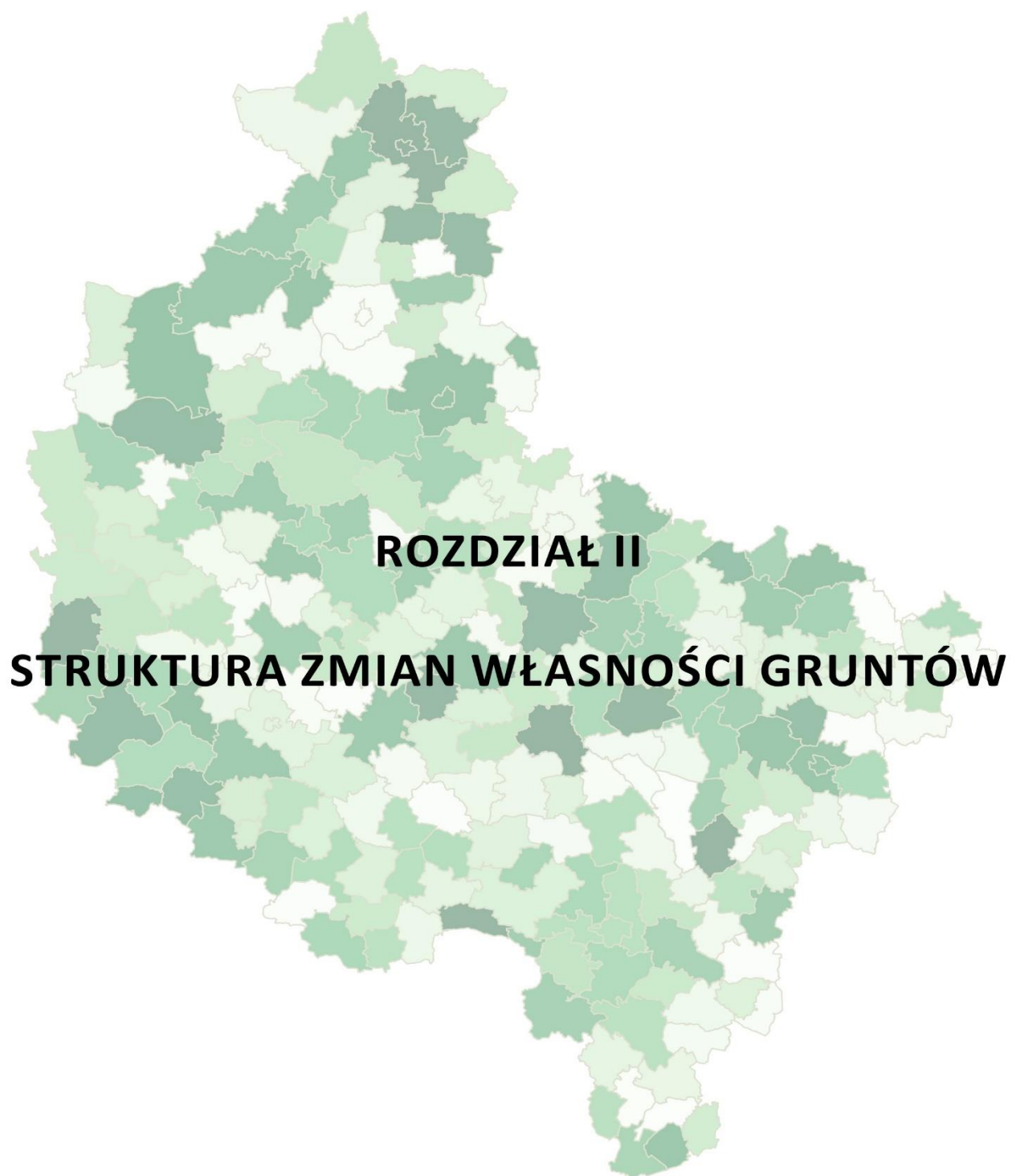

ZESTAWIENIE POWIERZCHNI POWIATÓW WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO
(WG STANU NA 1 STYCZNIA 2017 R.)

Lp.	Powiat	Symbol teryt. GUS	Powierzchnia ewidencyjna (ha) ¹	Powierzchnia geodezyjna (ha) ²
1	chodzieski	3001	68 418	68 506
2	czarnkowsko-trzcianecki	3002	180 433	180 605
3	gnieźnieński	3003	125 360	125 503
4	gostyński	3004	80 517	81 025
5	grodziski	3005	64 133	64 187
6	jarociński	3006	58 531	58 729
7	kaliski	3007	115 958	115 999
8	kępiński	3008	60 648	60 826
9	kolski	3009	100 938	101 071
10	koniński	3010	157 705	157 835
11	kościański	3011	71 934	72 242
12	krotoszyński	3012	71 035	71 368
13	leszczyński	3013	80 315	80 581
14	międzychodzki	3014	73 570	73 644
15	nowotomyski	3015	100 789	101 362
16	obornicki	3016	70 997	71 104
17	ostrowski	3017	115 750	116 012
18	ostrzeszowski	3018	77 063	77 263
19	piłski	3019	126 467	126 821
20	pleszewski	3020	71 020	71 307
21	poznański	3021	189 631	189 988
22	rawicki	3022	55 139	55 352
23	śłupecki	3023	83 592	83 801
24	szamotulski	3024	111 632	111 929
25	średzki	3025	62 084	62 386
26	śremski	3026	57 133	57 410
27	turecki	3027	92 965	92 943
28	wągrowiecki	3028	103 937	103 965
29	wolsztyński	3029	67 765	67 973
30	wrzesiński	3030	70 241	70 357
31	złotowski	3031	165 838	166 017
ZESTAWIENIE POWIERZCHNI MIAST NA PRAWACH POWIATU (WG STANU NA 1 STYCZNIA 2017 R.)				
32	m. Kalisz	3061	6937	6942
33	m. Konin	3062	8219	8220
34	m. Leszno	3063	3185	3186
35	m. Poznań	3064	26182	26191
POWIERZCHNIA OGÓLNA			2 976 061	2 982 650

¹ powierzchnia wynikająca z ewidencji gruntów i budynków

² powierzchnia według państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziału terytorialnego kraju

PODZIAŁ GRUP REJESTROWYCH

Przyjęty w niniejszym opracowaniu podział na grupy rejestrowe został wprowadzony do ewidencji gruntów i budynków rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz.U. z 2016 r. poz. 1043 t.j.).

Podział grup rejestrowych – właścicieli nieruchomości i władających (zwanymi „podmiotami ewidencyjnymi”):

- 1) grupa 1 - Skarb Państwa, jeżeli nie występuje w zbiegu z użytkownikami wieczystymi;
- 2) grupa 2 - Skarb Państwa, jeżeli występuje w zbiegu z użytkownikami wieczystymi;
- 3) grupa 3 - jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, przedsiębiorstwa państwowe i inne państwowe osoby prawne;
- 4) grupa 4 - gminy i związki międzygminne, jeżeli nie występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi;
- 5) grupa 5 - gminy i związki międzygminne, jeżeli występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi;
- 6) grupa 6 - jednoosobowe spółki jednostek samorządu terytorialnego i inne osoby prawne, których organami założycielskimi są organy samorządu terytorialnego;
- 7) grupa 7 - osoby fizyczne;
- 8) grupa 8 - spółdzielnie;
- 9) grupa 9 - kościoły i związki wyznaniowe;
- 10) grupa 10 - wspólnoty gruntowe;
- 11) grupa 11 - powiaty i związki powiatów, jeżeli nie występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi;
- 12) grupa 12 - powiaty i związki powiatów, jeżeli występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi;
- 13) grupa 13 - województwa, jeżeli nie występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi;
- 14) grupa 14 - województwa, jeżeli występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi;
- 15) grupa 15 - spółki prawa handlowego i inne podmioty ewidencyjne niewymienione w pkt 1-14.

W celu większej przejrzystości, na potrzeby niniejszego opracowania, przedstawione wyżej 15 grup rejestrowych zgeneralizowano do 9 grup podmiotów.

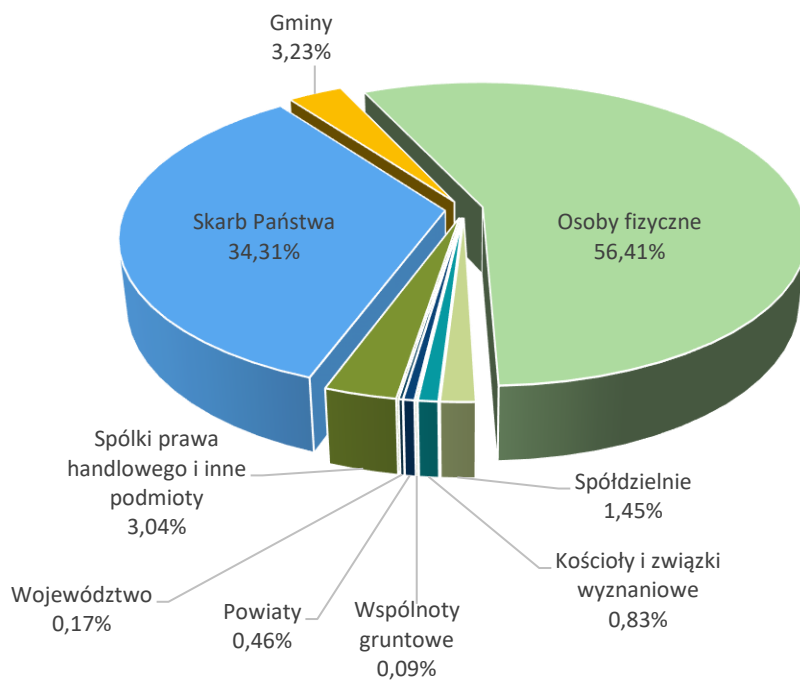
- 1) **Skarb Państwa** - powstała z sumowania gruntów grup rejestrowych nr: 1, 2, 3 - gruntów których właścicielem jest Skarb Państwa, niezależnie od sposobu ich władania;
- 2) **Gminy** - powstała z sumowania gruntów grup rejestrowych nr: 4, 5 i podgrupy rejestrowej 6.1 - gruntów których właścicielem są gminy, niezależnie od sposobu ich władania;
- 3) **Osoby fizyczne** – odpowiadające grupie rejestrowej nr 7;
- 4) **Spółdzielnie** - odpowiadające grupie rejestrowej nr 8;
- 5) **Kościoły i związki wyznaniowe** - odpowiadające grupie rejestrowej nr 9;
- 6) **Wspólnoty gruntowe** - odpowiadające grupie rejestrowej nr 10;
- 7) **Powiaty** - powstała z sumowania gruntów grup rejestrowych nr: 11, 12 i podgrupy rejestrowej 6.2 - gruntów których właścicielem są powiaty, niezależnie od sposobu ich władania;
- 8) **Województwo** - powstała z sumowania gruntów grup rejestrowych nr: 13, 14 i podgrupy rejestrowej 6.3 - gruntów których właścicielem jest województwo, niezależnie od sposobu władania;
- 9) **Spółki prawa handlowego i inne podmioty** – odpowiadające grupie rejestrowej nr 15.

Udział grup rejestrowych w powierzchni województwa wielkopolskiego

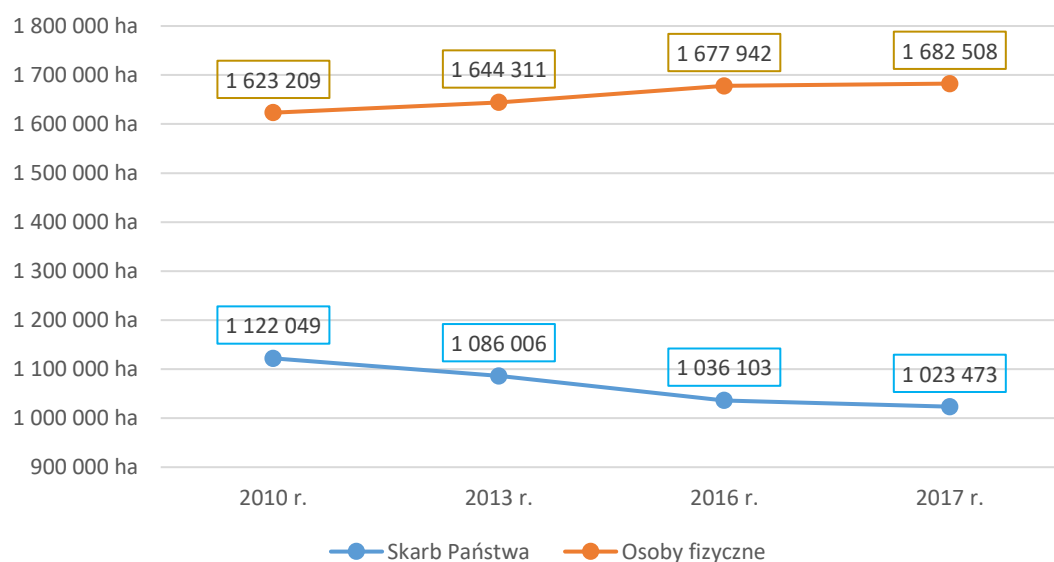
(wg stanu na 1 stycznia 2017 r.)

Nr Grupy	Nazwa Grupy rejestrowej	Powierzchnia ewidencyjna (ha)	Powierzchnia geodezyjna (ha)
Gr. 1	Skarb Państwa, jeżeli nie występuje w zbiegu z użytkownikami wieczystymi	978 968	981 136
Gr. 2	Skarb Państwa, jeżeli występuje w zbiegu z użytkownikami wieczystymi	34 760	34 837
Gr. 3	Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, przedsiębiorstwa państwowe i inne państwowe osoby prawne	7 759	7 776
Gr. 4	Gminy i związki międzygminne, jeżeli nie występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi	88 310	88 506
Gr. 5	Gminy i związki międzygminne, jeżeli występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi	7 734	7 751
Gr. 6	Jednoosobowe spółki jednostek samorządu terytorialnego i inne osoby prawne	262	263
Podgrupa rejestrowa 6.1	<i>Jednoosobowe spółki gmin i inne gminne osoby prawne</i>	143	143
Podgrupa rejestrowa 6.2	<i>Jednoosobowe spółki powiatów i inne powiatowe osoby prawne</i>	20	20
Podgrupa rejestrowa 6.3	<i>Jednoosobowe spółki województw i inne wojewódzkie osoby prawne</i>	99	99
Gr. 7	Osoby fizyczne	1 678 526	1 682 242
Gr. 8	Spółdzielnie	43 084	43 179
Gr. 9	Kościół i związki wyznaniowe	24 848	24 903
Gr. 10	Wspólnoty gruntowe	2 777	2 783
Gr. 11	Powiaty i związki powiatów, jeżeli nie występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi	13 443	13 473
Gr. 12	Powiaty i związki powiatów, jeżeli występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi	117	117
Gr. 13	Województwa, jeżeli nie występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi	4 982	4 993
Gr. 14	Województwa, jeżeli występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi	109	109
Gr. 15	Spółki prawa handlowego i inne podmioty ewidencyjne niewymienione w pkt 1-14	90 382	90 582
OGÓŁEM (Grupy rejestrowe 1-15)		2 976 061	2 982 650

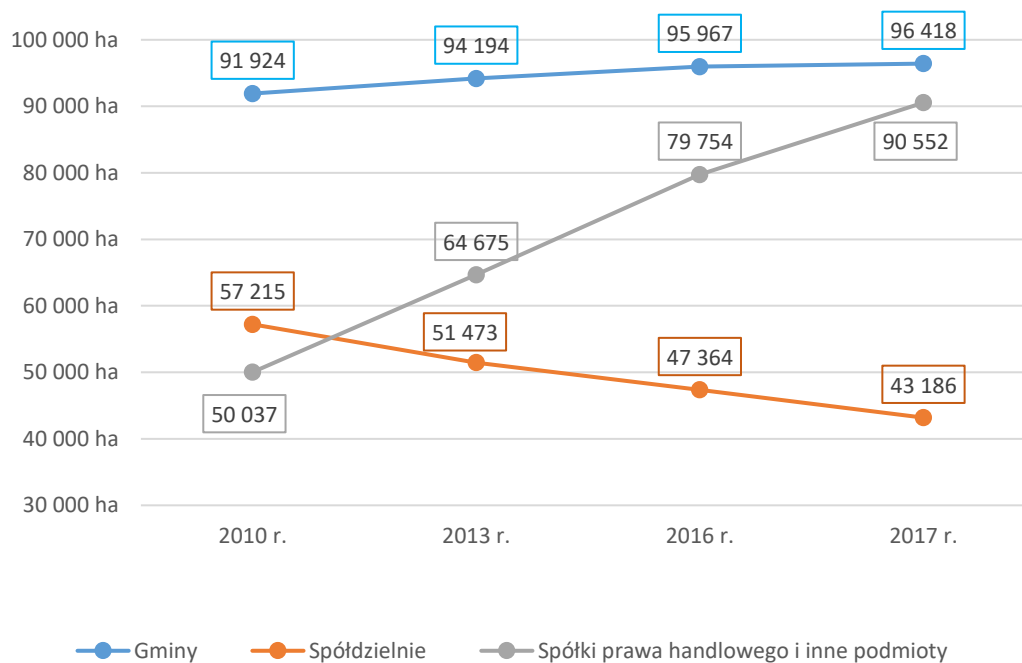
Struktura własności gruntów w województwie wielkopolskim wg stanu na 1.01.2017 r.

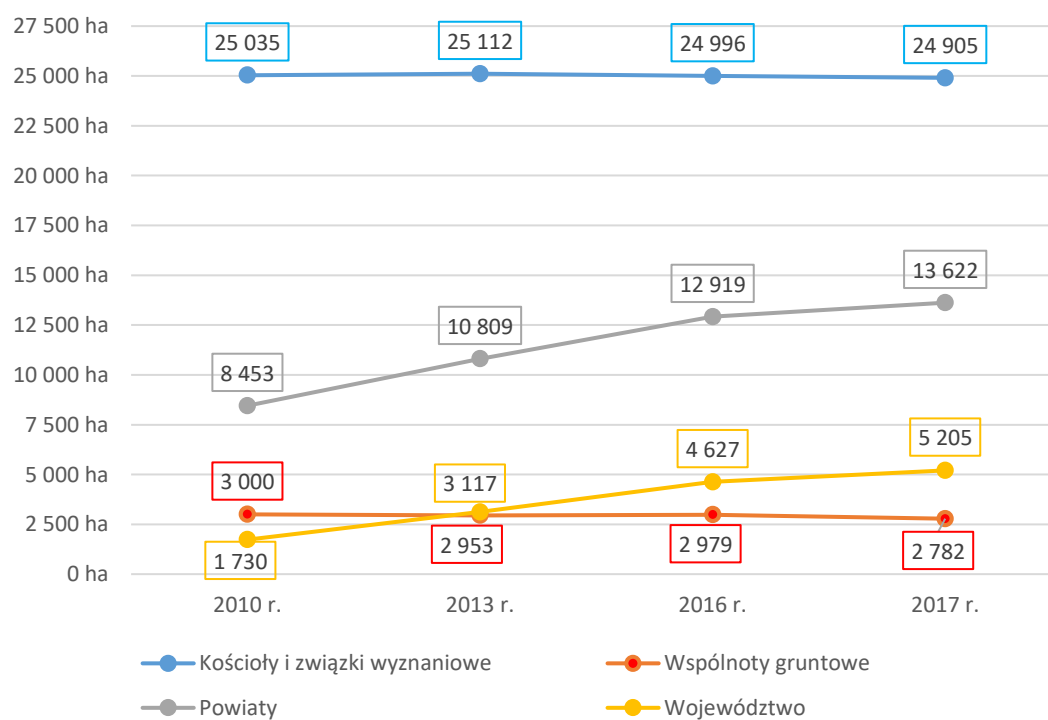
Struktura zmian własności gruntów: Skarbu Państwa; Osób fizycznych

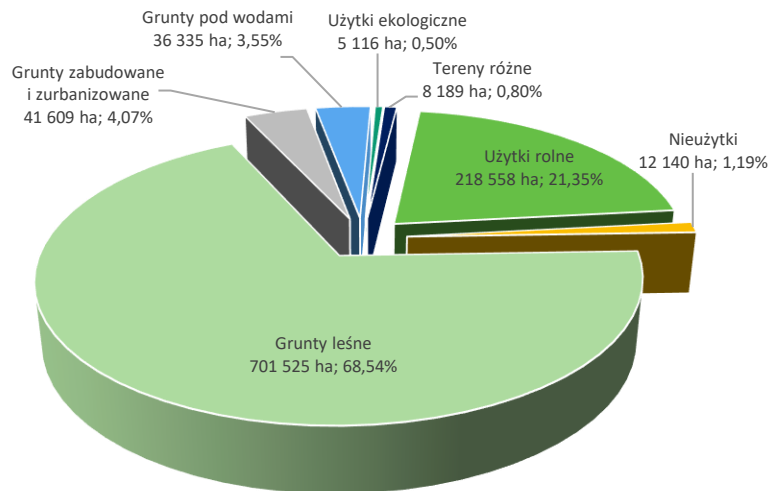
Struktura zmian własności gruntów: Gmin; Spółdzielni; Spółek prawa handlowego i innych podmiotów

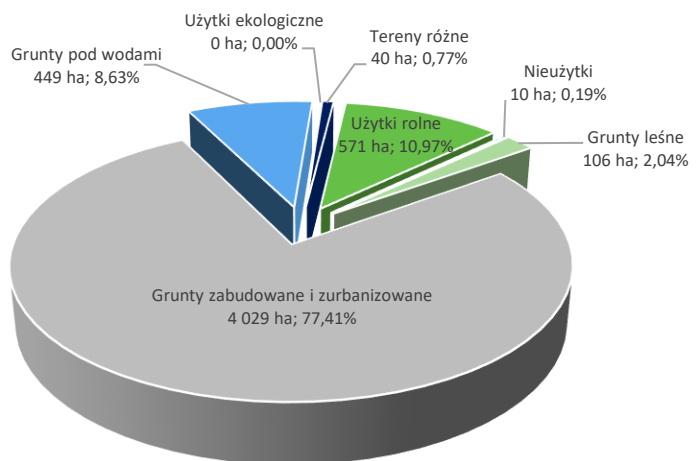
Struktura zmian własności gruntów: Kościołów i związków wyznaniowych; Wspólnot gruntowych; Powiatów; Województwa

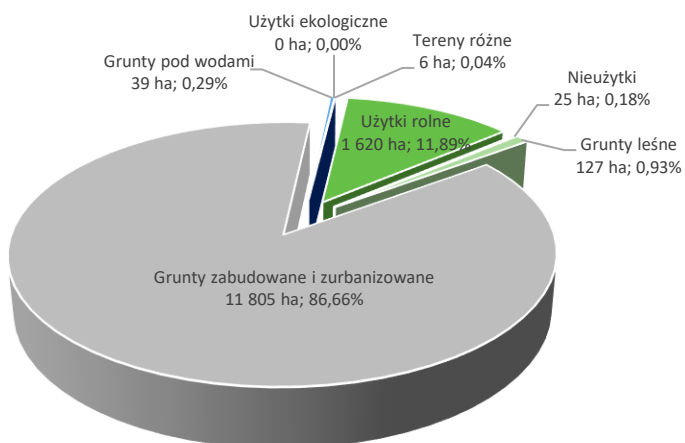
Struktura gruntów Skarbu Państwa wg stanu na 1.01.2017 r.

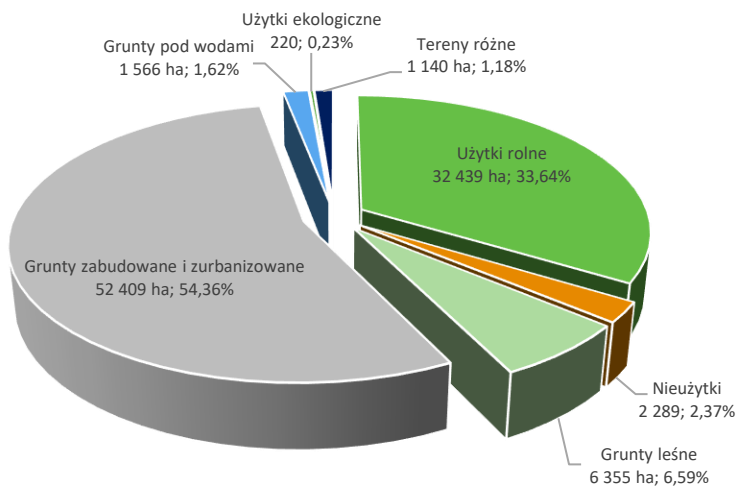
Struktura gruntów Województwa wg stanu na 1.01.2017 r.

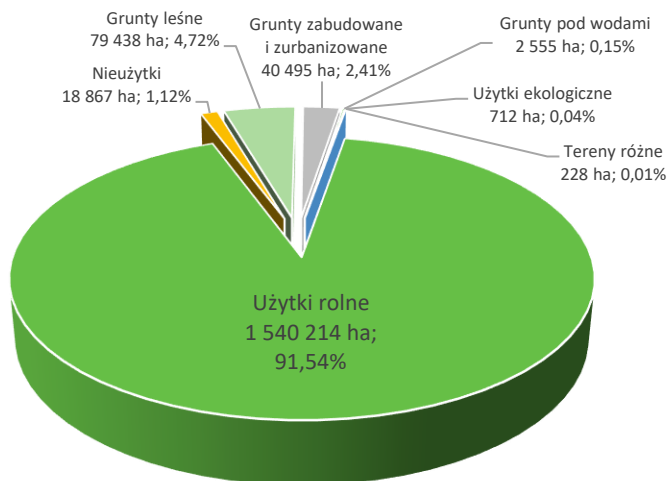
Struktura gruntów Powiatów wg stanu na 1.01.2017 r.

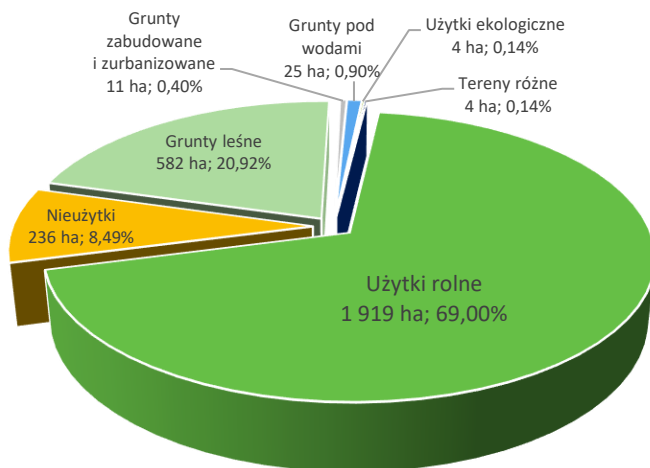
Struktura gruntów Gmin wg stanu na 1.01.2017 r.

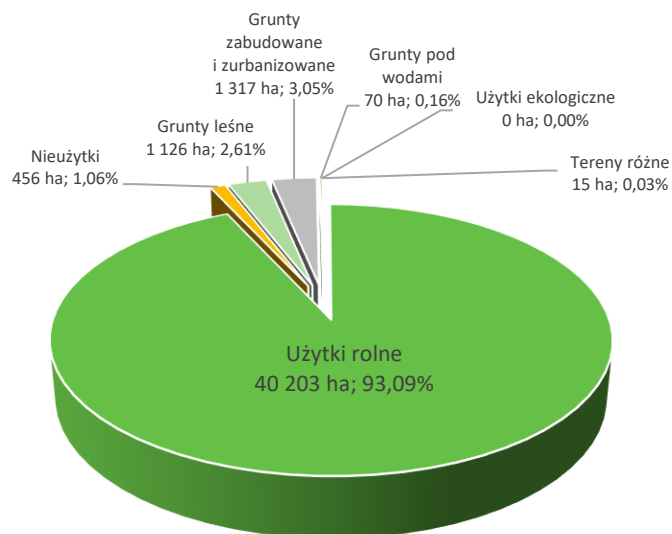
Struktura gruntów Osób fizycznych wg stanu na 1.01.2017 r.

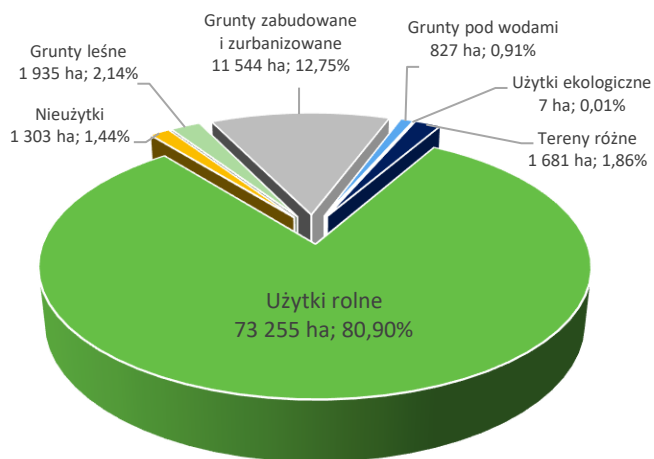
Struktura gruntów Wspólnot gruntowych wg stanu na 1.01.2017 r.

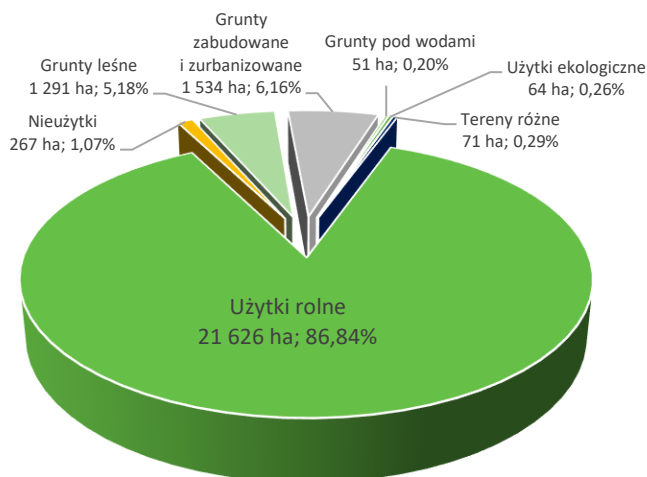
Struktura gruntów Spółdzielni wg stanu na 1.01.2017 r.

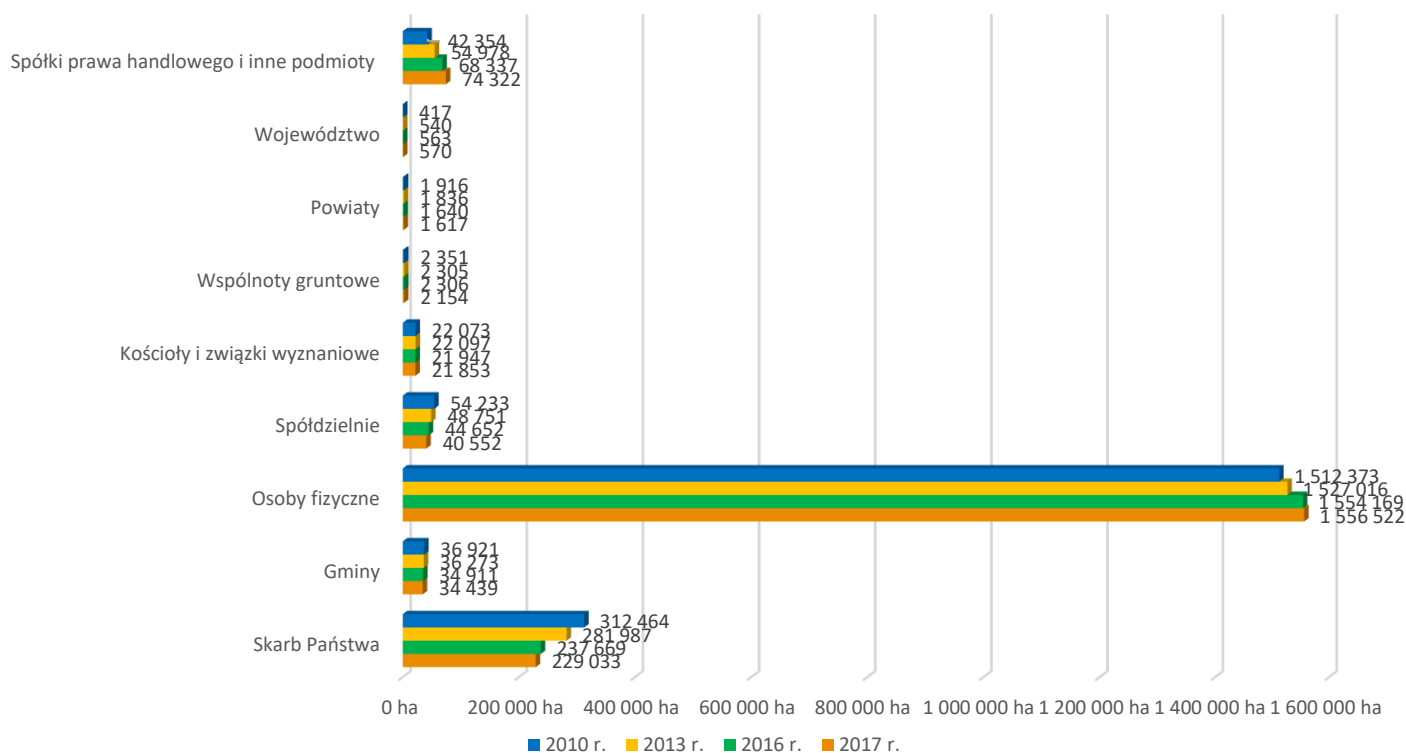
Struktura gruntów Spółek prawa handlowego i innych podmiotów wg stanu na 1.01.2017 r.

Struktura gruntów Kościołów i związków wyznaniowych wg stanu na 1.01.2017 r.

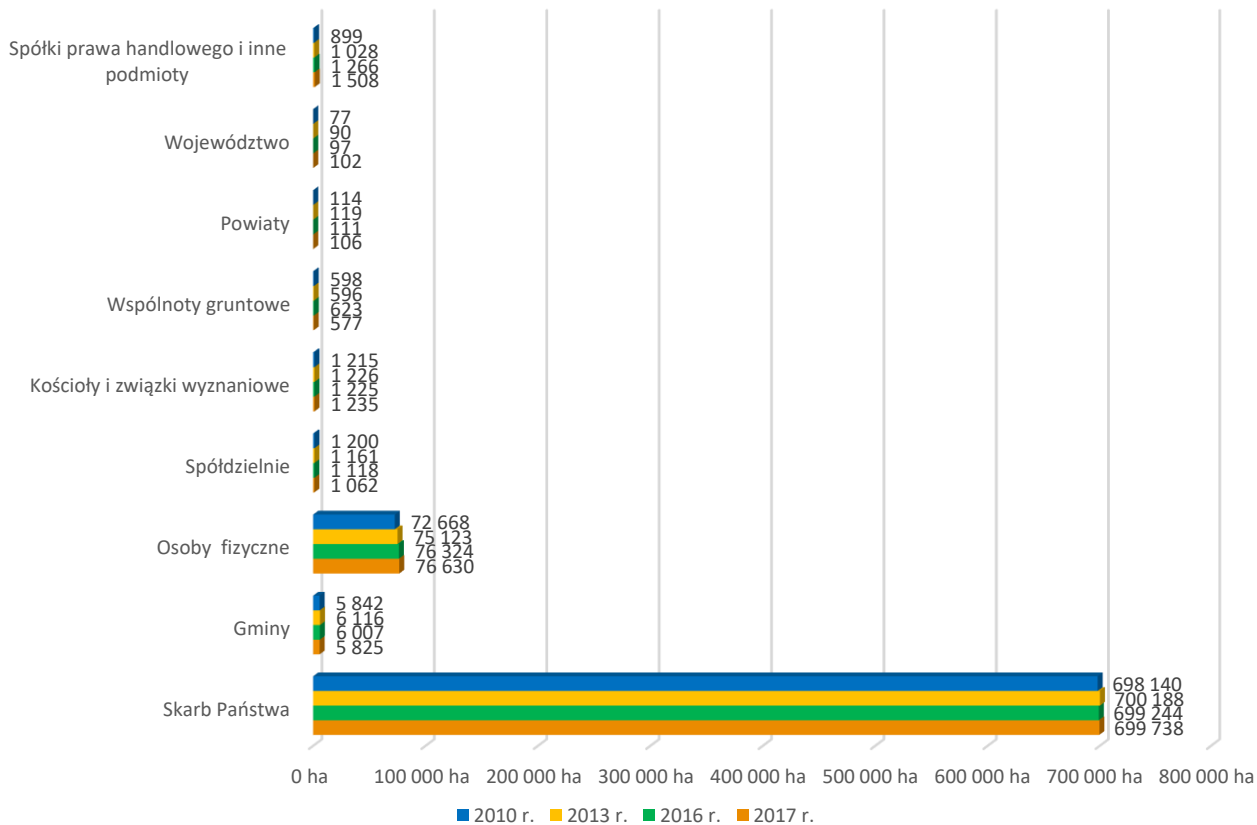

Struktura zmian własności gruntów rolnych ^x

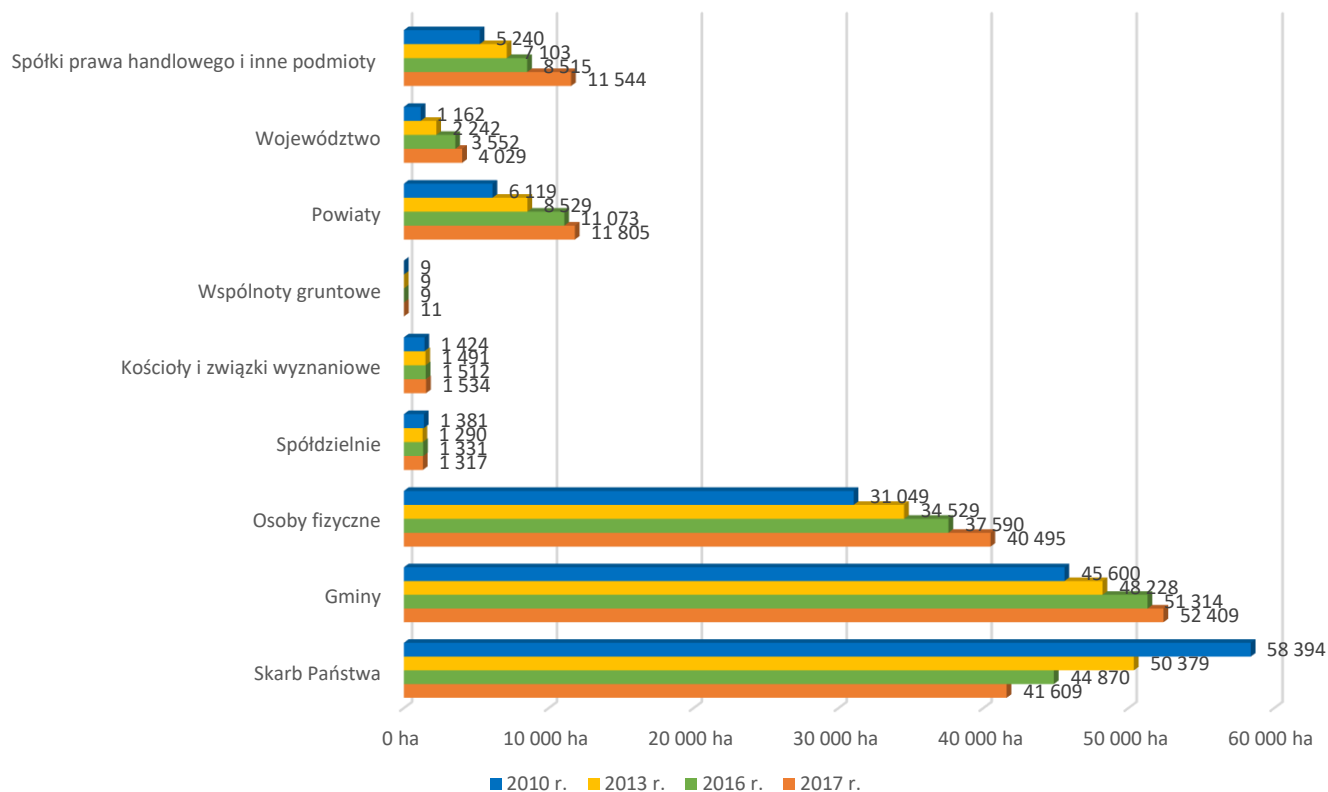

^x - Wykres nie uwzględnia gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na użytkach rolnych

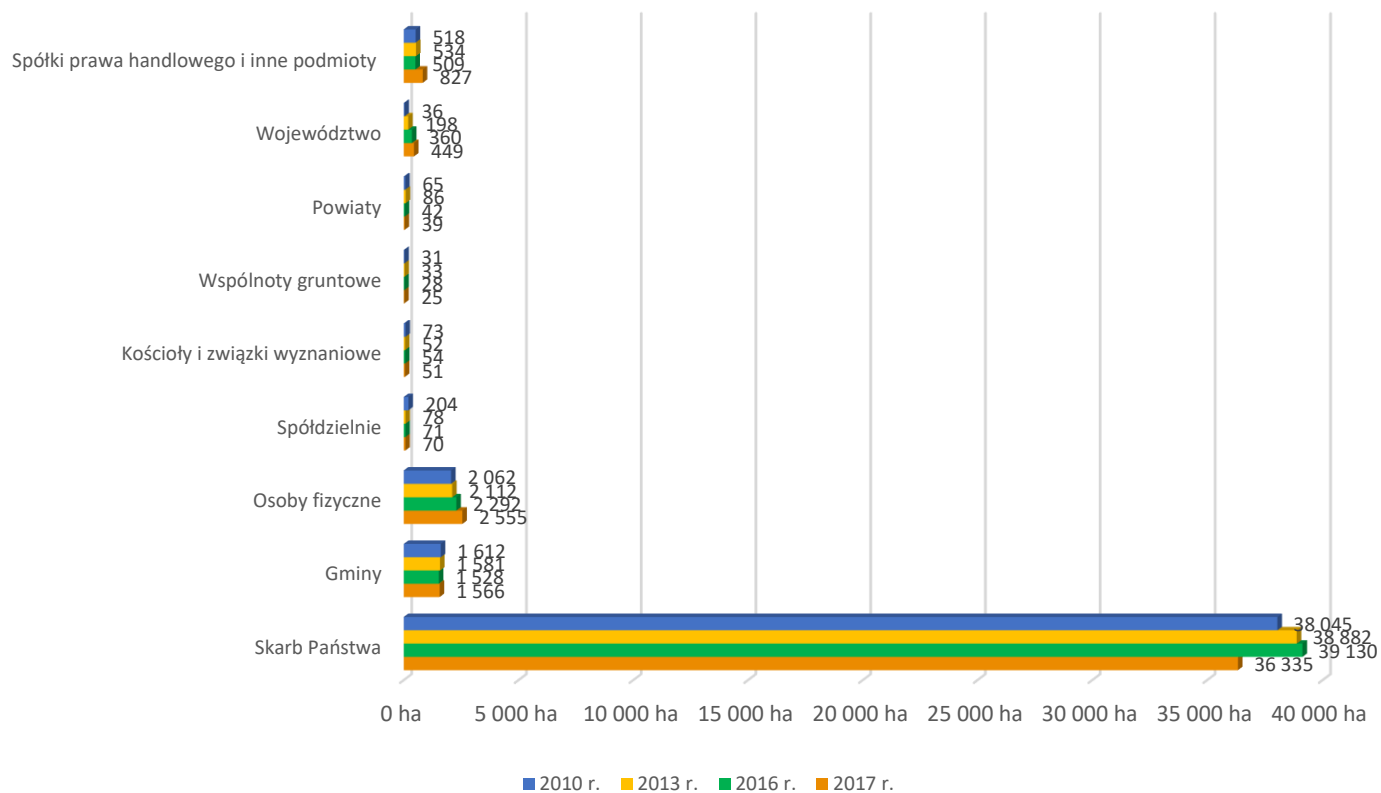
Struktura zmian własności lasów

Struktura zmian własności gruntów zabudowanych i zurbanizowanych

Struktura zmian własności gruntów pod wodami

PODZIAŁ UŻYTKÓW GRUNTOWYCH

Przyjęty w niniejszym opracowaniu podział użytków gruntowych, jest zgodny ze strukturą zestawień zbiorczych danych objętych ewidencją gruntów i budynków oraz rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz.U. z 2016 r. poz. 1043 t.j.).

I. Grunty rolne

1. użytki rolne

1) Grunty orne

Do gruntów ornyczych zalicza się grunty:

- 1) poddane stałej uprawie mechanicznej mającej na celu produkcję rolniczą lub ogrodniczą;*
- 2) nadające się do uprawy, o której mowa w pkt 1, ale zajęte pod plantacje chmielu, wikliny lub drzew ozdobnych, w tym choinek, oraz szkółki ozdobnych drzew lub krzewów, lub na których urządzone zostały rodzinne ogrody działkowe;*
- 3) zajęte pod urządzenia i budowle wspomagające produkcję rolniczą lub ogrodniczą i położone poza działką siedliskową;*
- 4) utrzymywane w postaci ugoru lub odłogowane.*

2) Sady

Do sadów zalicza się grunty o powierzchni co najmniej 0,1000 ha, na których w zwartym nasadzeniu rosną drzewa owocowe lub krzewy owocowe (minimum 600 drzew lub 2000 krzewów na 1 ha) lub na których założone zostały szkółki owocowych drzew lub krzewów lub winnice.

3) Łąki trwałe

Do łąk trwałych zalicza się grunty pokryte zwartą wieloletnią roślinnością, złożoną z licznych gatunków traw, roślin motylkowych i ziół, tworzących runo łąkowe, systematycznie koszoną, a w rejonach górskich - hale i połoniny z zasady koszone.

4) Pastwiska trwałe

Do pastwisk trwałych zalicza się grunty pokryte podobną jak na łąkach roślinnością, na których z reguły wypasane są zwierzęta gospodarskie, a w rejonach górskich hale i połoniny, które z zasady nie są koszone, lecz na których wypasane są zwierzęta gospodarskie, w tym grunty zajęte pod urządzenia wspomagające hodowlę zwierząt gospodarskich, takie jak wiaty oraz koczki dla tych zwierząt, położone poza działką siedliskową.

5) Grunty rolne zabudowane

Do gruntów rolnych zabudowanych zalicza się grunty objęte zabudową zagrodową w ramach istniejącej działki siedliskowej, w szczególności:

- 1) zajęte pod budynki przeznaczone do produkcji rolniczej, nie wyłączając produkcji rybnej, w szczególności: spichlerze, przechowalnie owoców i warzyw, stodoły, budynki inwentarskie, budynki na sprzęt rolniczy;*
- 2) zajęte pod budynki przeznaczone do przetwórstwa rolno-spożywczego, z wyłączeniem gruntów zajętych pod przemysłowe zakłady przetwórstwa rolniczego bazujące na surowcach pochodzących spoza gospodarstwa rolnego, w skład którego wchodzi te budynki;*
- 3) zajęte pod budynki mieszkalne oraz inne budynki i urządzenia, w szczególności: komórki, garaże, szopy, kotłownie, podwórza, place składowe, place postojowe i manewrowe, śmietniki, składowiska odpadów itp., jeżeli tworzą z gruntami rolnymi i budynkami, o których mowa pkt 1 i 2, zorganizowaną całość gospodarczą;*
- 4) położone między budynkami i urządzeniami, o których mowa w pkt 1-3, lub w bezpośrednim sąsiedztwie tych budynków i urządzeń i niewykorzystywane do innego celu, który uzasadniałby zaliczenie ich do innej grupy użytków gruntowych, w tym zajęte pod rabaty, kwietniki, warzywniki.*

W przypadku gdy w granicach istniejącej działki siedliskowej znajdują się tylko budynki i urządzenia, o których mowa w pkt 3, to grunty zajęte pod te budynki i urządzenia zalicza się do gruntów rolnych zabudowanych, jeżeli z projektu zagospodarowania działki lub terenu wynika, że stanowią one zorganizowaną całość gospodarczą z innymi projektowanymi budynkami, przeznaczonymi do produkcji rolniczej, objętymi ważnym pozwoleniem na budowę.

6) Grunty pod stawami

Do gruntów pod stawami zalicza się grunty pod zbiornikami wodnymi (z wyjątkiem jezior i zbiorników zaporowych z urządzeniami do regulacji poziomu wód), wyposażonymi w urządzenia hydrotechniczne nadające się do chowu, hodowli i przetrzymywania ryb. obejmujące powierzchnię ogroblowaną wraz z systemem rowów oraz tereny przyległe

do stawów i z nimi związane, a należące do obiektu stawowego.

7) Grunty pod rowami

Do gruntów pod rowami zalicza się grunty zajęte pod otwarte rowy pełniące funkcje urządzeń melioracji wodnych szczegółowych dla gruntów wykorzystywanych do produkcji rolniczej.

8) Grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych

Do gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na użytkach rolnych zalicza się grunty, będące enklawami lub półenklawami użytków rolnych, na których znajdują się śródpolne skupiska drzew i krzewów lub tylko drzew, w wieku powyżej 10 lat, niezaliczone do lasów lub sadów.

2. Nieużytki

Do nieużytków zalicza się grunty rolne nienadające się bez znacznych nakładów do działalności wytwórczej w rolnictwie, w szczególności:

- 1) bagna (błota, topieliska, trzęsawiska, moczary, rojsty);
- 2) piaski (piaski ruchome, piaski nadbrzeżne, wydmy);
- 3) naturalne utwory fizjograficzne, takie jak: urwiska, strome stoki, uskoki, skały, rumowiska, zapadliska, nisze osuwiskowe, piargi;
- 4) grunty pokryte wodami, które nie nadają się do produkcji rybnej (sadzawki, wodopoje, doły potorfowe).

II. Grunty leśne

1. Lasy

Do lasów zalicza się grunty określone jako "las" w ustawie z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2100 oraz z 2016 r. poz. 422, 586, 903 i 1020)

2. Grunty zadrzewione i zakrzewione

Grunty zadrzewionymi i zakrzewionymi są grunty porośnięte roślinnością leśną, których pole powierzchni jest mniejsze niż 0,1000 ha, a także:

- 1) tereny torfowisk, pokrytych częściowo kępami krzewów i drzew karłowatych;
- 2) grunty porośnięte wikliną w stanie naturalnym oraz krzewiastymi formami wierzb w dolinach rzek i obniżeniach terenu;
- 3) przylegające do wód powierzchniowych grunty porośnięte drzewami lub krzewami, stanowiące biologiczną strefę ochronną cieków i zbiorników wodnych;
- 4) jary i wąwozy pokryte drzewami i krzewami w sposób naturalny lub sztuczny w celu zabezpieczenia przed erozją, niezaliczone do lasów;
- 5) wysypiska kamieni i gruzowiska porośnięte drzewami i krzewami;
- 6) skupiska drzew i krzewów mające charakter parku, ale nie wyposażone w urządzenia i budowle służące rekreacji i wypoczynkowi;
- 7) zadrzewione i zakrzewione tereny nieczynnych cmentarzy.

III. Grunty zabudowane i zurbanizowane

1. Tereny mieszkaniowe

Do terenów mieszkaniowych zalicza się grunty, niewchodzące w skład gruntów rolnych zabudowanych:

- 1) zajęte pod budynki zaliczone w PKOB do działu 11 - budynki mieszkalne;
- 2) zajęte pod budynki gospodarcze i techniczne, związane funkcjonalnie z budynkami mieszkalnymi, o których mowa w pkt 1, oraz urządzenia, w szczególności: podwórza, dojazdy, przejścia, przydomowe place gier, zabaw i odpoczynku, studnie, zbiorniki, przewody naziemne, urządzenia do gromadzenia i oczyszczania ścieków, śmietniki, składowiska odpadów, obiekty małej architektury, ogrodzenia, oczka wodne, ogródki skalne;
- 3) położone między budynkami i urządzeniami, o których mowa w pkt 1 i 2, lub w bezpośrednim sąsiedztwie tych budynków i urządzeń oraz niewykorzystywane do innego celu, który uzasadniałby zaliczenie ich do innej grupy użytków gruntowych, w tym zajęte pod trawniki, rabaty, kwietniki, warzywniki.

2. Tereny przemysłowe

Do terenów przemysłowych zalicza się grunty:

- 1) zajęte pod budynki, zaliczone w PKOB do grupy 125 - budynki przemysłowe i magazynowe, oraz związane z tymi budynkami budowle i urządzenia, w szczególności: wiaty, kotłownie, zbiorniki, przewody naziemne, place składowe, place postojowe i manewrowe, ogrodzenia, śmietniki, składowiska odpadów;

- 2) położone między budynkami, budowlami i urządzeniami, o których mowa w pkt 1, lub w bezpośrednim sąsiedztwie tych budynków i urządzeń i niewykorzystywane do innego celu, który uzasadniałby zaliczenie ich do innej grupy użytków gruntowych, w tym zajęte pod rabaty i kwietniki;
- 3) zajęte pod bazy transportowe i remontowe, stacje transformatorowe, naziemne rurociągi, kolektory i wodociągi, hałdy i wysypiska śmieci, ujęcia wody i oczyszczalnie ścieków.

3. Inne tereny zabudowane

Do innych terenów zabudowanych zalicza się grunty:

- 1) zajęte pod budynki i budowle inne niż zaliczone w PKOB do działu 11 oraz do grupy 125 oraz urządzenia związane z tymi budynkami i budowlami, w szczególności: kotłownie, zbiorniki, przewody naziemne, place składowe, place postojowe i manewrowe, ogrodzenia, śmietniki, składowiska odpadów;
- 2) położone między budynkami, budowlami i urządzeniami, o których mowa w pkt 1, lub w bezpośrednim sąsiedztwie tych budynków i urządzeń i niewykorzystywane w innym celu, który uzasadniałby zaliczenie ich do innej grupy użytków gruntowych, w tym zajęte pod rabaty i kwietniki;
- 3) zajęte pod cmentarze czynne oraz cmentarze nieczynne, ale niezaliczone do gruntów zadrzewionych i zakrzewionych, oraz grzebowiska zwierząt.

4. Zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie budowy

1. Do zurbanizowanych terenów niezabudowanych lub w trakcie zabudowy zalicza się grunty:

- 1) na których została rozpoczęta, lecz nie została zakończona budowa, w rozumieniu art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane, powodująca wyłączenie tych gruntów z produkcji rolnej lub leśnej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1205);
- 2) które w wyniku zabudowy wyłączone zostały z produkcji rolnej lub leśnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ale na których istniejące wcześniej budynki zostały rozebrane, a jednocześnie grunty te przeznaczone są pod zabudowę.

2. Przy ustalaniu konturów zurbanizowanych terenów niezabudowanych uwzględnia się postanowienia decyzji wydanych na podstawie art. 11 oraz art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz treść projektu zagospodarowania działki lub terenu, o którym mowa w art. 34 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, stosując odpowiednio zasady dotyczące ustalania konturów terenów mieszkaniowych, terenów przemysłowych oraz innych terenów zabudowanych.

3. Do zurbanizowanych terenów niezabudowanych lub w trakcie zabudowy nie zalicza się gruntów przeznaczonych pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.

5. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe

Do terenów rekreacyjno-wypoczynkowych zalicza się niezajęte pod budynki i związane z nimi urządzenia:

- 1) tereny ośrodków wypoczynkowych, tereny zabaw dziecięcych, plaże, urządzone parki, skwery, zieleńce (poza pasami ulic);
- 2) tereny o charakterze zabytkowym, takie jak: ruiny zamków, grodziska, kurhany, pomniki przyrody;
- 3) tereny sportowe, takie jak: stadiony, boiska sportowe, skocznie narciarskie, tory saneczkowe, strzelnice sportowe, kąpieliska, pola golfowe;
- 4) tereny spełniające funkcje rozrywkowe, takie jak: lunaparki, wesołe miasteczka;
- 5) ogrody zoologiczne i botaniczne;
- 6) tereny zieleni nieurządzonej niezaliczone do lasów oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych;
- 7) tereny rodzinnych ogrodów działkowych urządzonych na gruntach, które nie nadają się do upraw rolniczych, w tym na gruntach leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych.

6. Użytki kopalne

Do użytków kopalnych zalicza się grunty:

- 1) zajęte przez czynne odkrywkowe kopalnie, w których odbywa się wydobywanie kopalin;
- 2) wyrobiska po wydobywaniu kopalin;
- 3) zapadliska i tereny po działalności górniczej

7. Drogi

1. Do użytku gruntowego o nazwie "drogi" zalicza się grunty, które są pasami drogowymi dróg publicznych oraz dróg

wewnętrznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 460).

2. Do użytku gruntowego o nazwie "drogi" nie zalicza się gruntów w granicach pasów drogowych dróg wewnętrznych, jeżeli:

- 1) wchodzi w skład gospodarstwa rolnego lub leśnego;
- 2) wchodzi w skład działki budowlanej, która nie jest osiedlem mieszkaniowym, dworcem kolejowym lub dworcem komunikacji autobusowej albo też nie jest odrębnym pasem gruntu wydzielonym wyłącznie w celu zapewnienia dostępu tej działki do drogi publicznej.

3. Grunty w granicach pasów drogowych dróg wewnętrznych niezaliczone do użytku gruntowego "drogi" włącza się do:

- 1) przyległego użytku rolnego, jeżeli wchodzi w skład gospodarstwa rolnego;
- 2) użytku "las", jeżeli wchodzi w skład gospodarstwa leśnego;
- 3) odpowiedniego użytku z grupy użytków zurbanizowanych i zabudowanych, jeżeli wchodzi w skład działki budowlanej.

8. Tereny kolejowe

Do terenów kolejowych zalicza się grunty zajęte pod budowlę i inne urządzenia przeznaczone do wykonywania i obsługi ruchu kolejowego: torowiska kolejowe, stacje, rampy, magazyny, bocznice kolejowe itp.

9. Inne tereny komunikacyjne

Do innych terenów komunikacyjnych zalicza się inne niż wymienione w lp. 17 i 18 grunty zajęte w celach komunikacyjnych, a w szczególności pod:

- 1) porty lotnicze oraz budowlę i urządzenia służące komunikacji lotniczej;
- 2) urządzenia portowe, przystanie, budowlę i urządzenia służące komunikacji wodnej;
- 3) budowlę i urządzenia kolei linowych;
- 4) torowiska tramwajowe poza pasami ulic i dróg, a także obiekty i urządzenia związane z komunikacją miejską;
- 5) urządzone parkingi poza lasami państwowymi, dworce autobusowe;
- 6) wały ochronne wód przystosowane do ruchu kołowego.

10. Grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych

Do gruntów przeznaczonych pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych zalicza się grunty, które są własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego i zostały wydzielone pod drogi publiczne lub linie kolejowe na podstawie:

- 1) ostatecznych decyzji zatwierdzających podział nieruchomości lub uchwał o scaleniu i podziale nieruchomości, wydanych na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, a także prawomocnych orzeczeń sądowych orzekających o podziale nieruchomości;
- 2) ostatecznych decyzji, o których mowa w art. 11a ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2031);
- 3) ostatecznych decyzji, o których mowa w art. 9o ust. 1 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1297, z późn. zm.);
- 4) ostatecznych decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 poz. 778, 904 i 961), ale na których budowa dróg publicznych lub linii kolejowych nie została zakończona.

IV. Grunty pod wodami

1. Grunty pod wodami morskimi wewnętrznymi

Gruntami pod morskimi wodami wewnętrznymi są grunty pokryte morskimi wodami wewnętrznymi, o których mowa w art. 4 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2013 r. poz. 934 i 1014).

2. Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi

Do gruntów pod wodami powierzchniowymi płynącymi zalicza się grunty pokryte wodami powierzchniowymi płynącymi, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469).

3. Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi

Do gruntów pod wodami powierzchniowymi stojącymi zalicza się grunty pokryte wodami powierzchniowymi stojącymi, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne, oraz grunty trwale pokryte wodami znajdującymi się w zagłębieniach terenu powstałych w wyniku działalności człowieka, niebędące stawami oraz niezaliczone do nieużytków.

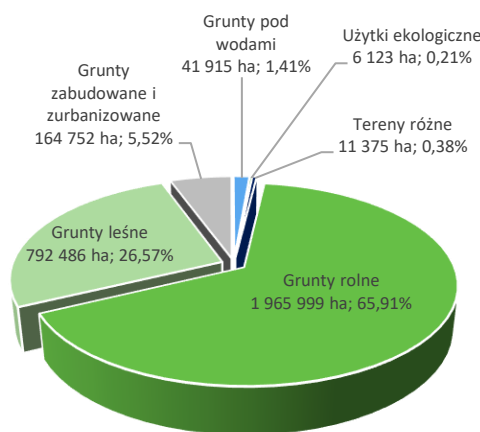
V. Użytki ekologiczne

Kontury użytków ekologicznych określa się w ewidencji na podstawie uchwały właściwej rady gminy, podjętej na podstawie przepisów o ochronie przyrody, z uwzględnieniem uwidocznionych w tej ewidencji konturów użytków gruntowych, które zostały ustalone na podstawie cech gruntów wynikających ze sposobu zagospodarowania lub użytkowania.

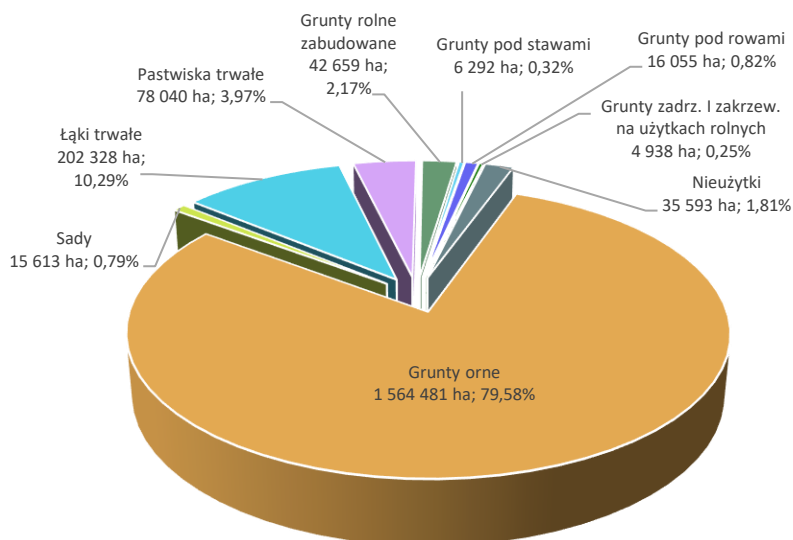
VI. Tereny różne

Do terenów różnych zalicza się wszystkie pozostałe grunty, niezaliczone do innych użytków gruntowych, w szczególności zajęte pod budowlę ziemne, takie jak: wały przeciwpowodziowe niezaliczone do terenów komunikacyjnych, kopce oraz groble niewchodzące w skład stawów.

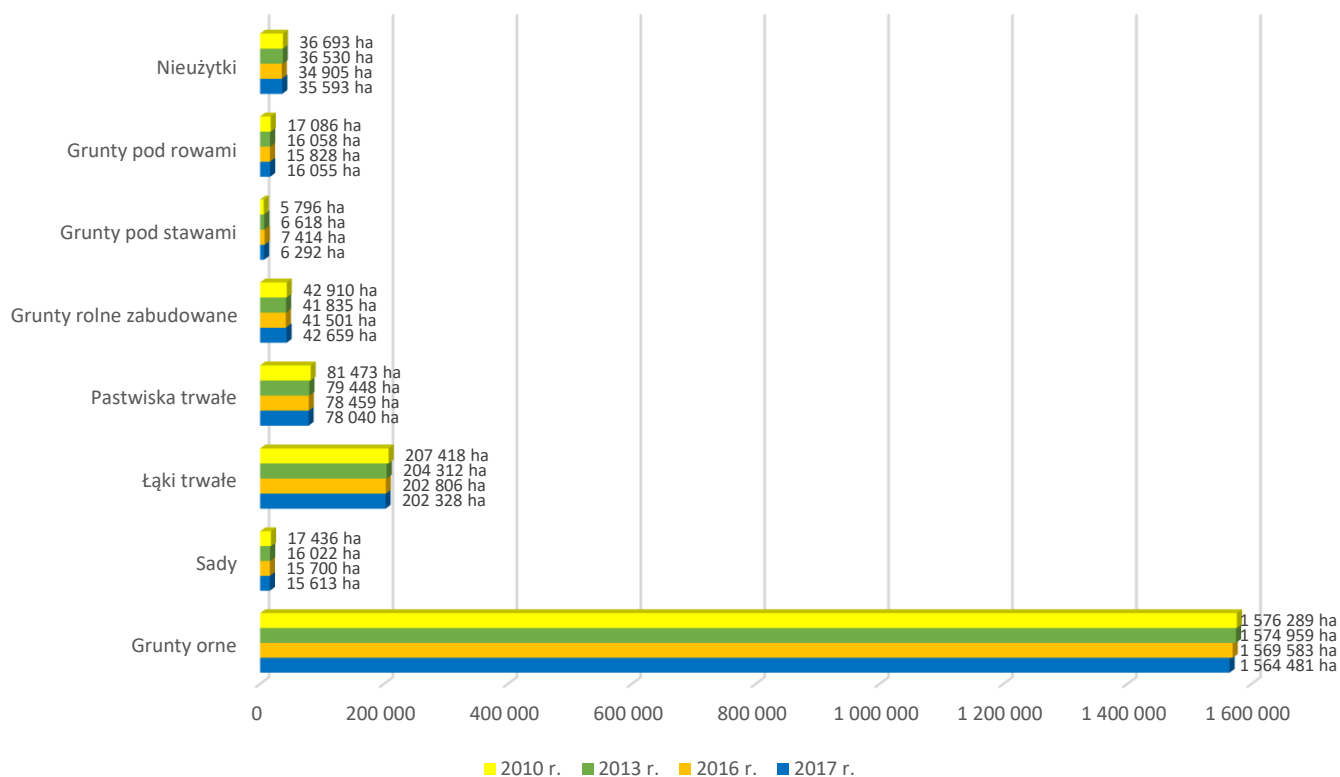
Struktura użytków gruntowych wg stanu na 1.01.2017 r.

Struktura gruntów rolnych wg stanu na 1.01.2017 r.

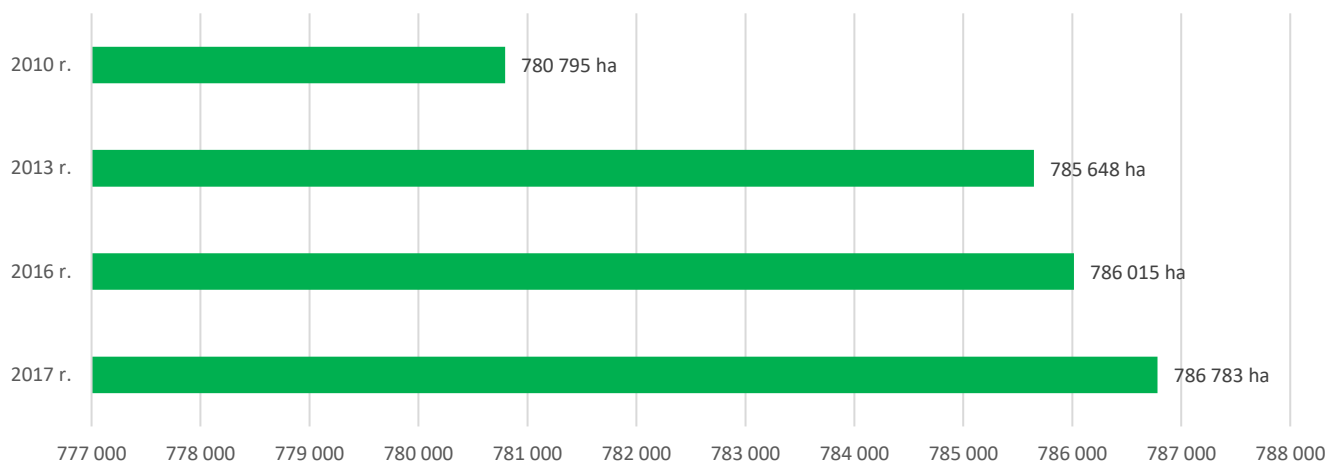

**Struktura zmian gruntów rolnych wg stanu na:
1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.^x**

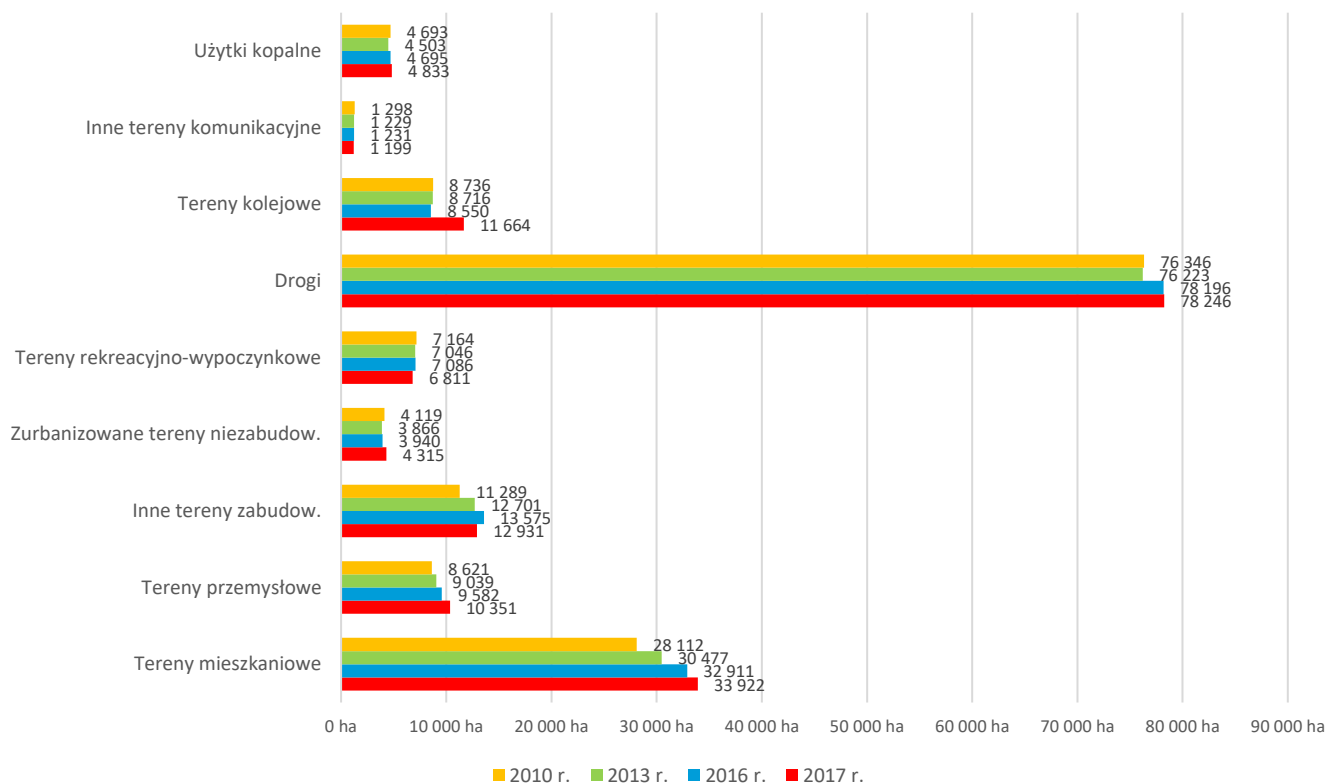
^x – Wykres nie obejmuje gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na użytkach rolnych

**Struktura zmian lasów wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.;
1.01.2017 r.**

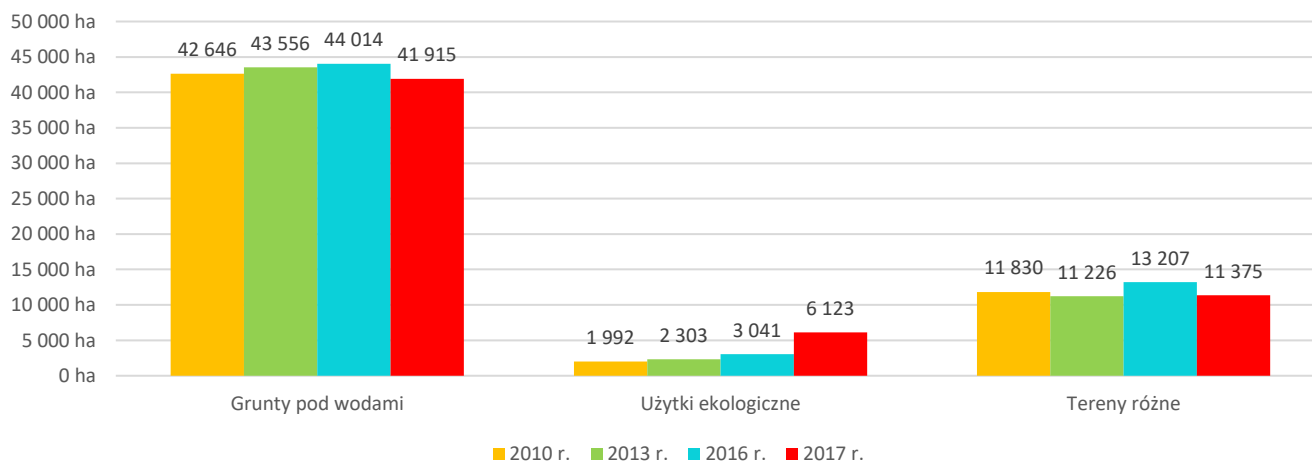

**Struktura zmian gruntów zabudowanych i zurbanizowanych wg stanu na:
1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.**

(bez gruntów przeznaczonych pod budowę d

**Struktura zmian gruntów pod wodami, użytków ekologicznych, terenów różnych
wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.**

Na podstawie zestawień zbiorczych danych objętych ewidencją gruntów i budynków według stanów na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r. opracowano analizę w zakresie zmian w strukturze własnościowej gruntów użytkowanych rolniczo, przyjmując do niniejszej analizy grunty będące własnością, we władaniu czy też w zarządzie następujących podgrup rejestrowych:

1.1 - Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa;

1.2 - Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe;

7.1 - Osób fizycznych;

8.1 - Rolniczych spółdzielni produkcyjnych;

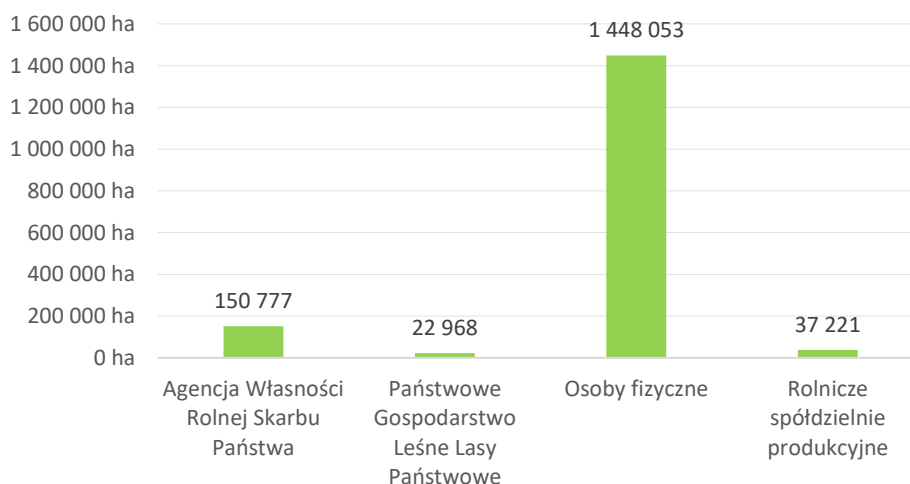
Do podgrupy 1.1 zalicza się grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, przejęte przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa w trybie ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz grunty nabyte przez tę Agencję w drodze umów prawa cywilnego.

Do podgrupy 1.2 zalicza się grunty Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz grunty, których właściciele nie są znani, znajdujące się we władaniu, na zasadach samoistnego posiadania, tej jednostki organizacyjnej.

Do podgrupy 7.1 zalicza się grunty, które są własnością osób fizycznych oraz grunty, których właściciele nie są znani, znajdujące się we władaniu, na zasadach samoistnego posiadania tych osób, które w rozumieniu przepisów podatkowych wchodzą w skład gospodarstw rolnych.

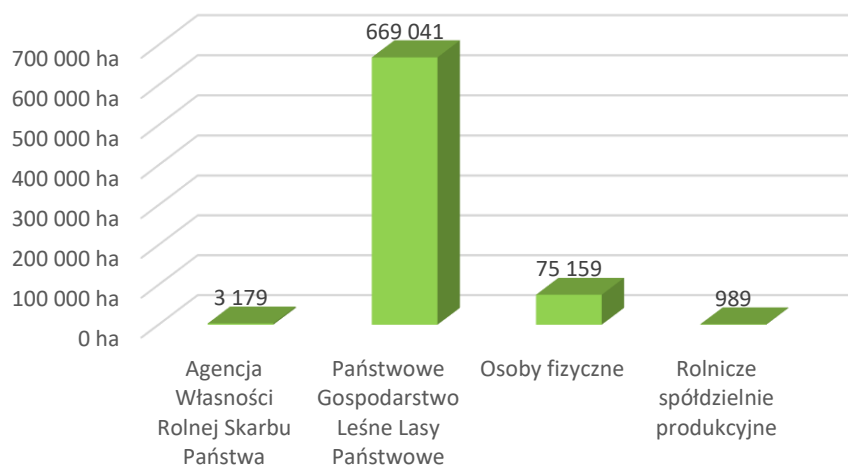
Do podgrupy 8.1 zalicza się grunty, które są własnością rolniczych spółdzielni produkcyjnych i ich związków, oraz grunty, których właściciele nie są znani, znajdujące się we władaniu, na zasadach samoistnego posiadania, tych osób prawnych.

Struktura gruntów rolnych wg stanu na 1.01.2017 r.^x

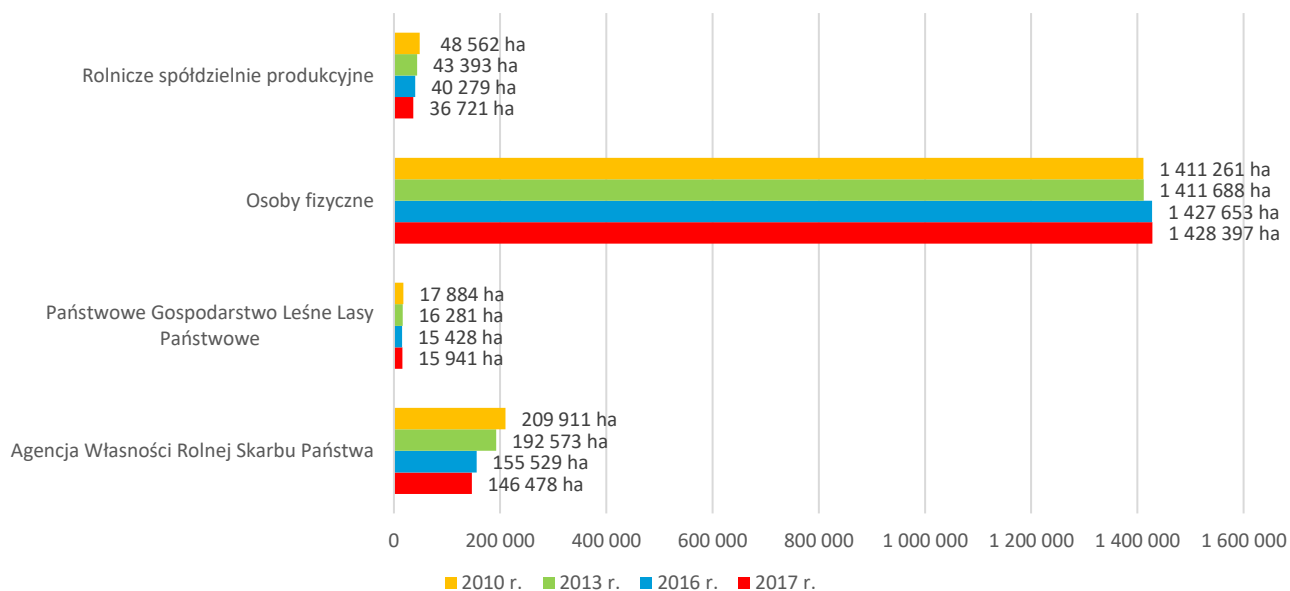
^x - grunty orne, sady, łąki trwałe, pastwiska trwałe, grunty rolne zabudowane, grunty pod stawami, grunty pod rowami, grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, nieużytki

Struktura gruntów leśnych wg stanu na 1.01.2017 r.^x

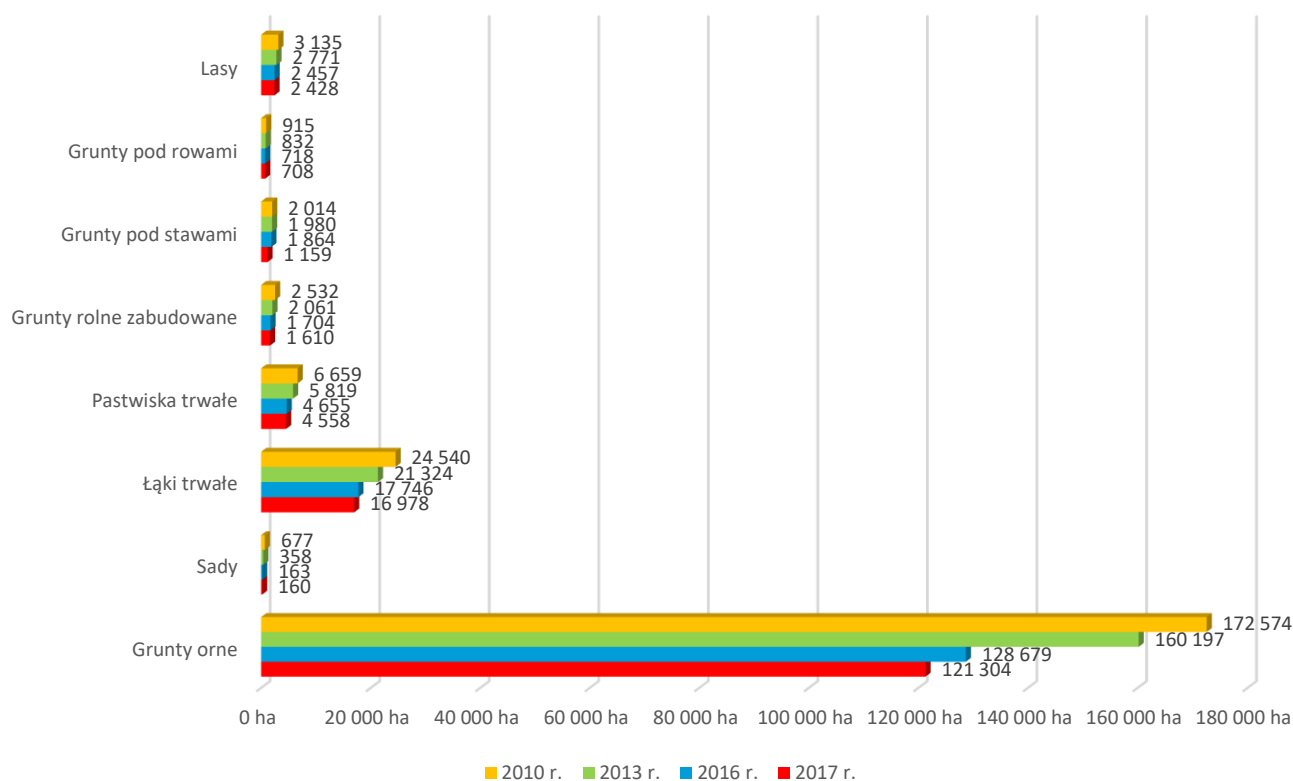

^x – lasy, grunty zadrzewione i zakrzewione

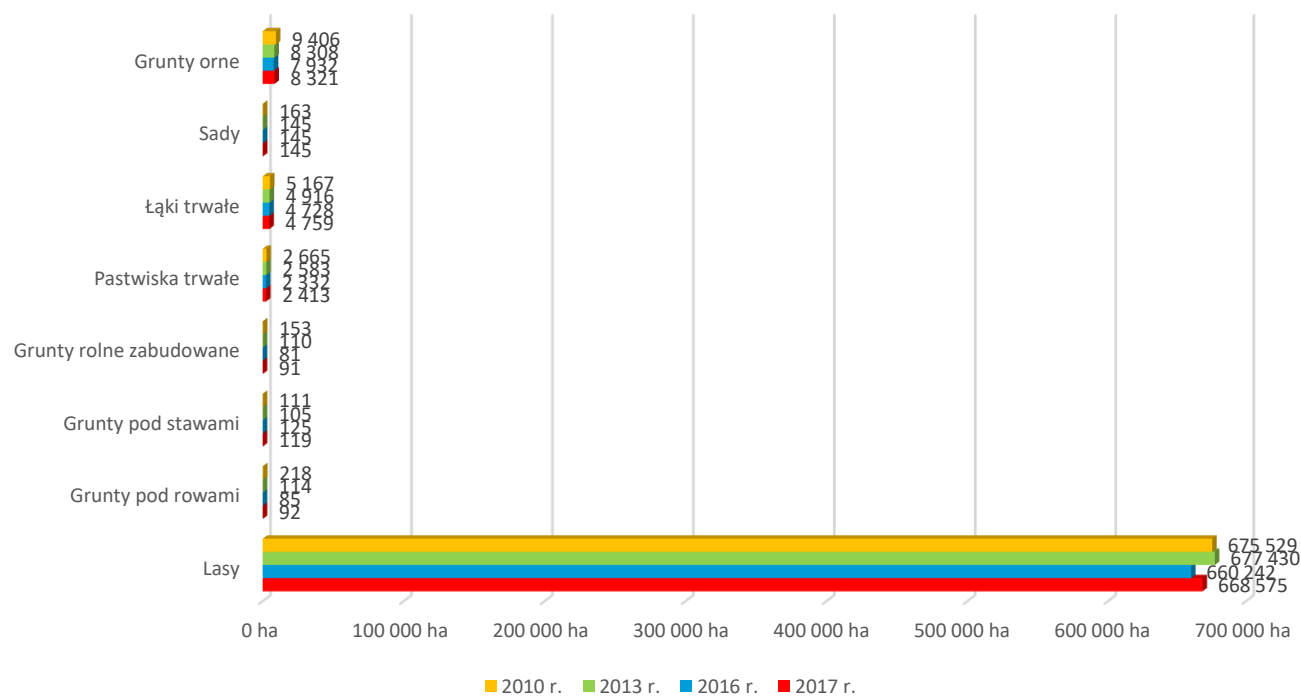
Zmiany w strukturze własności użytków rolnych wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.^x

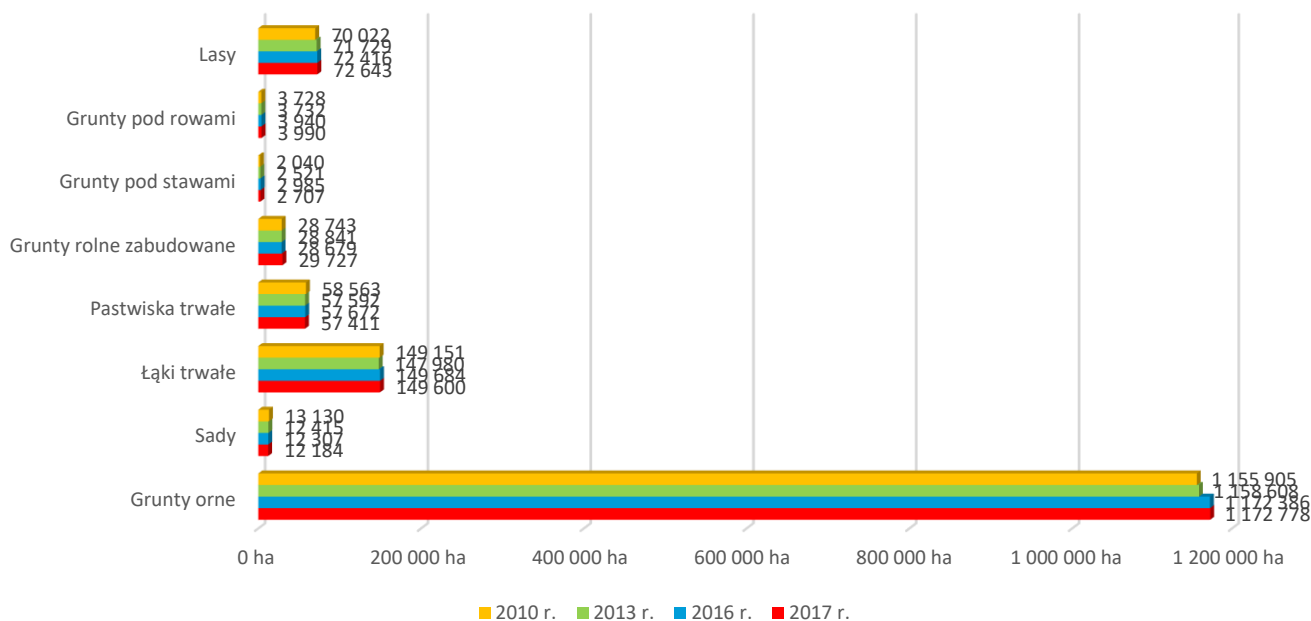
**Zmiany w strukturze użytków rolnych i lasów Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa
wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.^x**

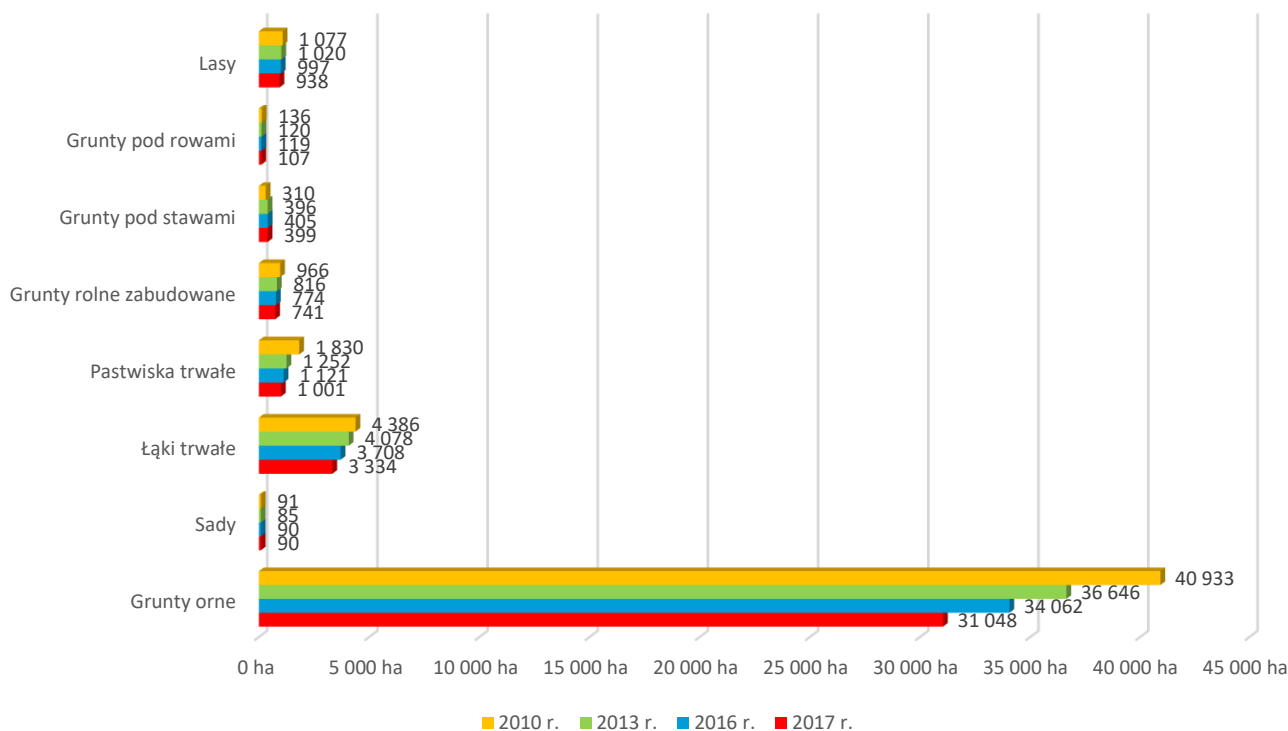
**Zmiany w strukturze użytków rolnych i lasów Państwowego Gospodarstwa Leśnego
Lasy Państwowe wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.^x**

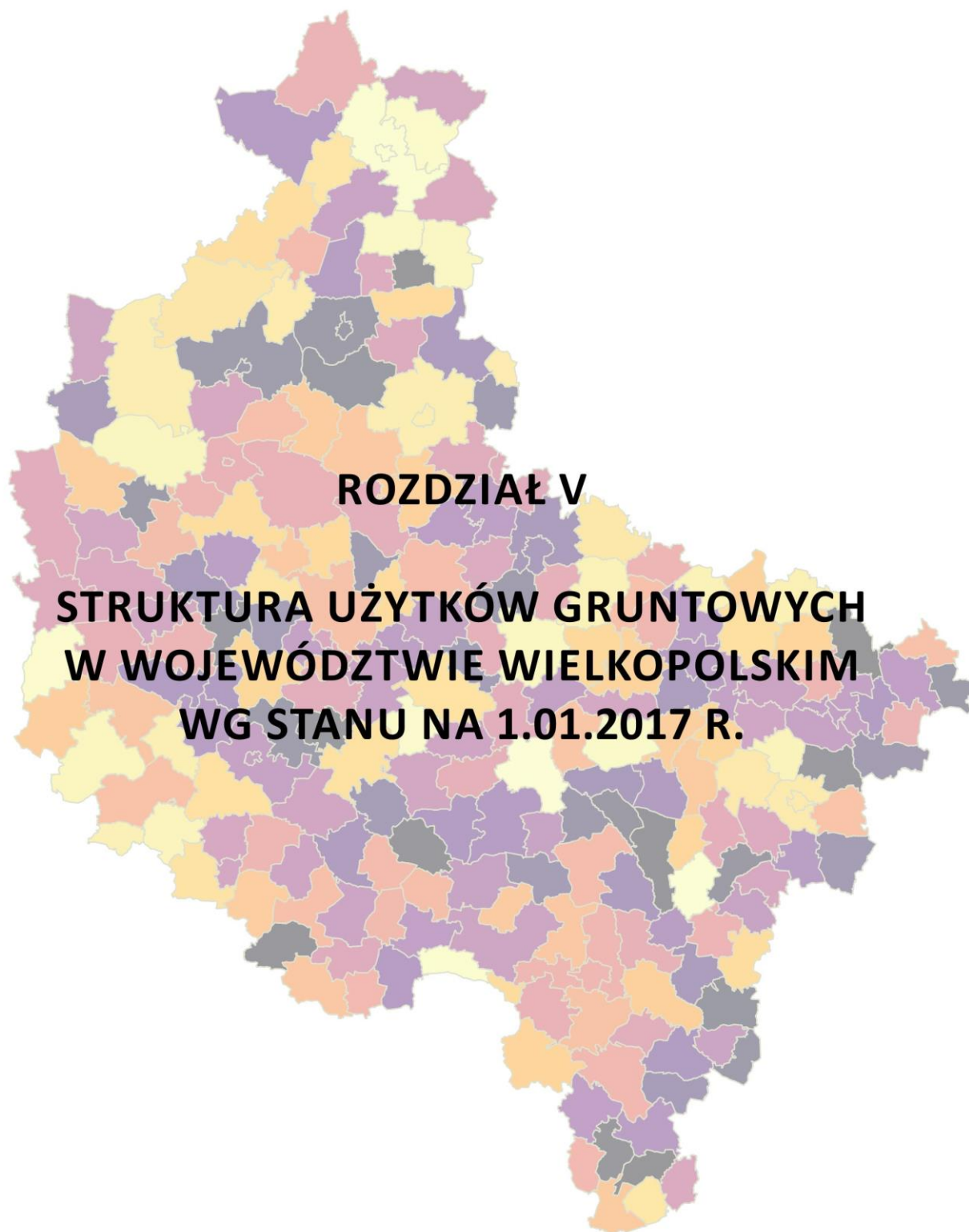
Zmiany w strukturze użytków rolnych i lasów wchodzących w skład gospodarstw rolnych Osób fizycznych wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.^x

Zmiany w strukturze użytków rolnych i lasów Rolniczych spółdzielni produkcyjnych i ich związków wg stanu na: 1.01.2010 r.; 1.01.2013 r.; 1.01.2016 r.; 1.01.2017 r.^x

^x – W analizie nie ujęto w użytkach rolnych gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na użytkach rolnych wprowadzonych do zestawień zbiorczych danych objętych ewidencją gruntów i budynków wg stanu na 1.01.2017 r.

PRZYNALEŻNOŚĆ GRUNTÓW DO POSZCZEGÓLNYCH KLAS

Przynależność gruntów do poszczególnych klas określa załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 12 września 2012 r. w sprawie gleboznawczej klasyfikacji gruntów (Dz.U. z 2012 r. poz.1246).

GRUNTY ORNE

Klasa I (Gleby orne najlepsze) *Gleby na których można osiągać bez większych nakładów, nawet w średniej kulturze rolnej, wysokie plony najszlachetniejszych, głęboko korzeniących się roślin uprawnych. Gleby te nadają się pod uprawę wszystkich roślin uprawnych, w szczególności buraków cukrowych, pszenicy, lucerny, rzepaku, koniczyny czerwonej, pod uprawę warzyw i zakładanie sadów.*

Klasa II (Gleby orne bardzo dobre)
Gleby te są zbliżone właściwościami do gleb klasy I, ale występują już w nieco gorszych warunkach fizjograficznych lub mają nieco gorsze właściwości fizyczne. Gleby te są zmeliorowane lub nie wymagają melioracji. W zasadzie nadają się pod uprawę tych samych roślin uprawnych co gleby klasy I, ale w średniej kulturze rolnej plony osiągnęte na glebach tej klasy są niższe. Gleby te nadają się bardzo dobrze pod zakładanie sadów.

Klasa IIIa (Gleby orne dobre)
Gleby te mają gorsze właściwości fizyczne lub chemiczne, lub występują w gorszych warunkach fizjograficznych niż gleby klasy I i II. Przede wszystkim odnosi się to do stosunków wodnych (poziom wód gruntowych może ulegać stosunkowo znacznym wahaniom). Wybór roślin uprawnych na tych glebach jest na ogół mniejszy niż na glebach klasy I i II, a wysokość plonów waha się w szerokich granicach w zależności od stopnia kultury rolnej, umiejętności uprawy i nawożenia oraz w pewnym stopniu od warunków atmosferycznych. Gleby w tej klasie są zmeliorowane lub nie wymagają melioracji. Na lżejszych glebach tej klasy osiąga się wysokie plony żyta, jęczmienia, owsa i ziemniaków, a w warunkach wysokiej kultury rolnej uzyskuje się, podobnie jak na glebach cięższych, dobre plony buraków cukrowych, pszenicy, warzyw i koniczyny czerwonej. Gleby tej klasy nadają się również pod zakładanie sadów.

Klasa IIIb (Gleby orne średnio dobre)
Gleby te są zasadniczo zbliżone właściwościami do gleb klasy IIIa, ale mają gorsze właściwości fizyczne lub chemiczne, lub występują w gorszych warunkach fizjograficznych. Poziom wód gruntowych ulega jeszcze większym wahaniom, a plony są uzależnione w jeszcze większym stopniu od warunków atmosferycznych, niekiedy bywają to gleby okresowo za suche, inne mogą być okresowo za mokre. Na glebach tych w warunkach wysokiej kultury rolnej i pomyślnego przebiegu warunków atmosferycznych można osiągnąć dobre plony pszenicy, buraków cukrowych i koniczyny czerwonej. Gleby tej klasy nadają się również pod zakładanie sadów.

Klasa IVa (Gleby orne średniej jakości, lepsze)
Są to gleby o zdecydowanie mniejszym wyborze roślin uprawnych niż gleby klas wyższych. Plony są na ogół średnie, nawet gdy gleby te znajdują się w dobrej kulturze rolnej. Plony w znacznym stopniu są uzależnione od ilości i rozkładu opadów atmosferycznych, szczególnie w okresie wegetacyjnym. W sprzyjających warunkach atmosferycznych i dobrej kulturze rolnej mogą dać nawet wysokie plony pszenicy, buraków cukrowych i koniczyny czerwonej, żyto plonuje na nich gorzej od pszenicy i jest mniej pewne. Znaczna część takich gleb ma poziom wód gruntowych okresowo za wysoki i wymaga melioracji, a po jej wykonaniu gleby te przechodzą do klas wyższych (nawet do klasy II). Przeważnie występują na nich mniej korzystne warunki do zakładania sadów niż na glebach klas wyższych. Gleby lekkie tej klasy są glebami żytnio ziemniaczanymi, natomiast nie nadają się pod uprawę koniczyny czerwonej. W przypadku gdy gleby tej klasy są utrzymywane w wysokiej kulturze rolnej i dobrych warunkach wilgotnościowych, nadają się pod uprawę jęczmienia, a nawet pszenicy i owsa, a buraki pastewne dają plony zadowalające.

Gleby tej klasy nadają się również pod zakładanie sadów, ale pod uprawę nie wszystkich gatunków drzew owocowych.

Klasa IVb – (Gleby orne średniej jakości, gorsze)

Gleby te zasadniczo są zbliżone swymi właściwościami do gleb klasy IVa, ale są bardziej od nich wadliwe - albo zbyt suche, albo zbyt wilgotne. Plony wahają się w szerokich granicach i silnie są uzależnione od warunków atmosferycznych. Na cięższych glebach zaliczanych do tej klasy najlepiej uprawia się mieszanki zbóż, owies, koniczynę, kapustę, brukiew i inne rośliny pastewne. Nie nadają się pod uprawę ozimin. Gleby tej klasy nadają się pod uprawę tylko niektórych gatunków drzew owocowych. Gleby lekkie w tej klasie są w zasadzie glebami żytio-ziemniaczanymi, są jednak często wrażliwe na suszę. Wyjątkowo, w sprzyjających warunkach atmosferycznych i gdy są utrzymywane w wysokiej kulturze rolnej, nadają się pod uprawę innych roślin uprawnych. Pod zakładanie sadów nadają się dla mniej wymagających gatunków drzew owocowych.

Klasa V (Gleby orne słabe) *Gleby te są mało żyzne i mało urodzajne. Należą do nich gleby zbyt lekkie, za suche, przydatne do uprawy żyta i łubinu, a w latach obfitujących w opady nadają się pod uprawę ziemniaków i seradeli. Do klasy tej zalicza się również płytkie i kamieniste gleby, najczęściej ubogie w materię organiczną oraz gleby zbyt mokre, niezmeliorowane lub nienadające się do melioracji. Gleby ciężkie i podmokłe w tej klasie najbardziej nadają się pod uprawę brukwi i kapusty, mieszanek traw oraz niektórych roślin pastewnych. Gleby te w zasadzie nie nadają się pod zakładanie sadów. Na glebach lekkich i suchych tej klasy uprawia się żyto, łubin, niekiedy ziemniaki. Dobór odpowiednich roślin w głównej mierze jest uzależniony od stosunków wodnych i stopnia kultury rolnej. Gleby te nadają się pod uprawę tylko niektórych gatunków drzew owocowych.*

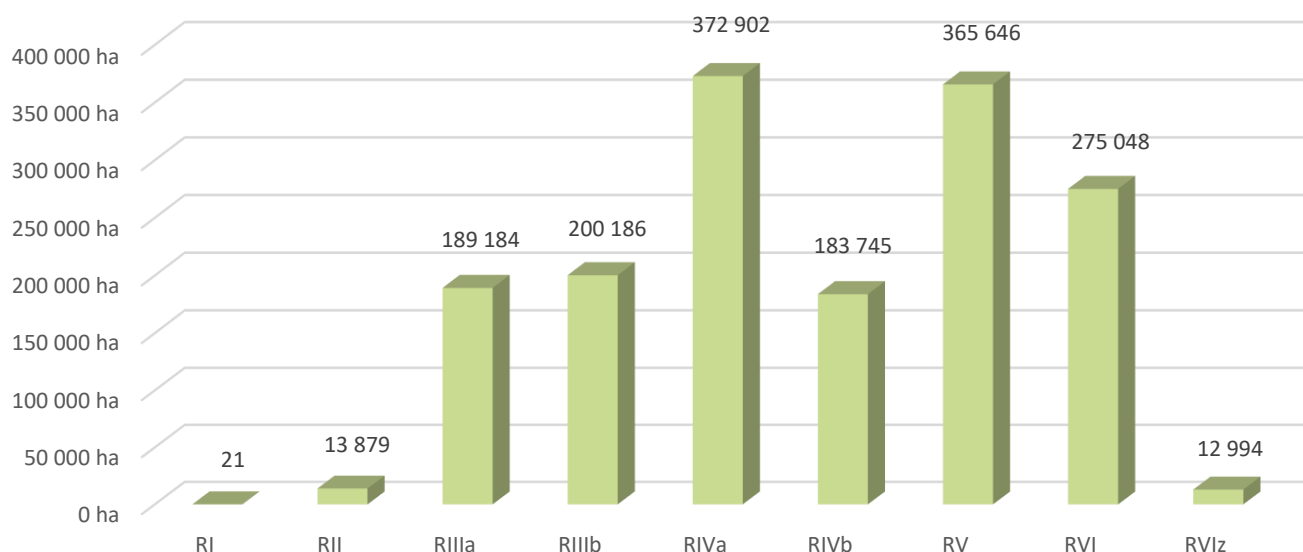
Klasa VI (Gleby orne najłabsze)

Gleby te są bardzo słabe, wadliwe, dają plony niskie i niepewne. Podmokłe gleby tej klasy wykazują stale za wysoki poziom wód gruntowych. Przeprowadzenie melioracji na tych glebach jest bardzo utrudnione. Nie nadają się do uprawy zbóż i roślin okopowych i powinny być wykorzystywane raczej jako pastwiska. Nie nadają się również pod zakładanie sadów.

Klasa VIz (Gleby orne najłabsze, trwale za suche lub za mokre)

Do tej klasy zalicza się gleby suche, nieprzydatne do uprawy polowej. Gleby te powinny być zalesione. Gleby tej klasy różnią się od przedstawionych w klasie VI bardziej niekorzystnymi cechami wynikającymi z budowy profilu glebowego i układu warunków fizjograficznych. Wyjątkowo zalicza się do tej klasy niektóre bardzo podmokłe piaski, nieprzydatne jako grunty orne ani łąki trwałe i pastwiska trwałe, nadające się pod zalesienie olszyną.

Struktura użytków rolnych (gruntów ornych) z podziałem na klasy gleboznawcze w województwie wielkopolskim wg stanu na 1.01.2017 r.

ŁĄKI TRWAŁE I PASTWISKA TRWAŁE

Klasa I (Gleby najlepsze)

Łąki trwałe i pastwiska trwałe tej klasy usytuowane są na glebach zasobnych w próchnicę o wysokim potencjale produkcyjnym z łatwą dostępnością przy użytkowaniu (brak zarośli i kamieni). Nie wymagają lub z minimalną ilością urządzeń melioracyjnych ze względu na korzystny układ stosunków wodnych. Łąki przeważnie trzykośne. Pastwiska występujące wyjątkowo w tej klasie umożliwiają czterokrotne spaszanie.

Klasa II (Gleby bardzo dobre)

Łąki trwałe i pastwiska trwałe na glebach mineralnych lub mułowo-torfowych o właściwościach i położeniu podobnych jak w klasie I, ale nieco gorszych warunkach siedliskowych. Dostępność przy użytkowaniu bardzo dobra, urządzenia melioracyjne występują sporadycznie. Łąki co najmniej dwukośne, a pastwiska występujące w tej klasie mają wydajność pozwalającą na czterokrotne spaszanie.

Klasa III (Gleby dobre)

Łąki trwałe i pastwiska trwałe na glebach mineralnych mułowo-torfowych o właściwościach fizycznych i chemicznych gorszych niż w klasie I i II oraz na glebach torfowych torfów niskich o uregulowanych stosunkach wodnych i glebach torfowo-murszowych. Łąki trwałe i pastwiska trwałe zaliczane do klasy III mają równy i łatwy dostęp, który okresowo mogą utrudniać, np. roztopy.

Klasa IV (Gleby średniej jakości)

Łąki trwałe i pastwiska trwałe kwalifikujące się do klasy IV są obszarowo najliczniejsze i reprezentują siedliska charakteryzujące się zmiennym uwilgotnieniem i dużą różnorodnością gleb organicznych, mineralno-organicznych i mineralnych. Występują na gorszych stanowiskach, utrudniających zagospodarowanie ze względu na np. zakrzaczenie, większą ilość kamieni i pni, ukształtowanie terenu bądź utrudniony dostęp.

W trakcie zalewów, które mogą utrudniać właściwe użytkowanie tych obszarów, woda ma utrudniony odpływ i pozostaje na powierzchni przez kilkanaście dni.

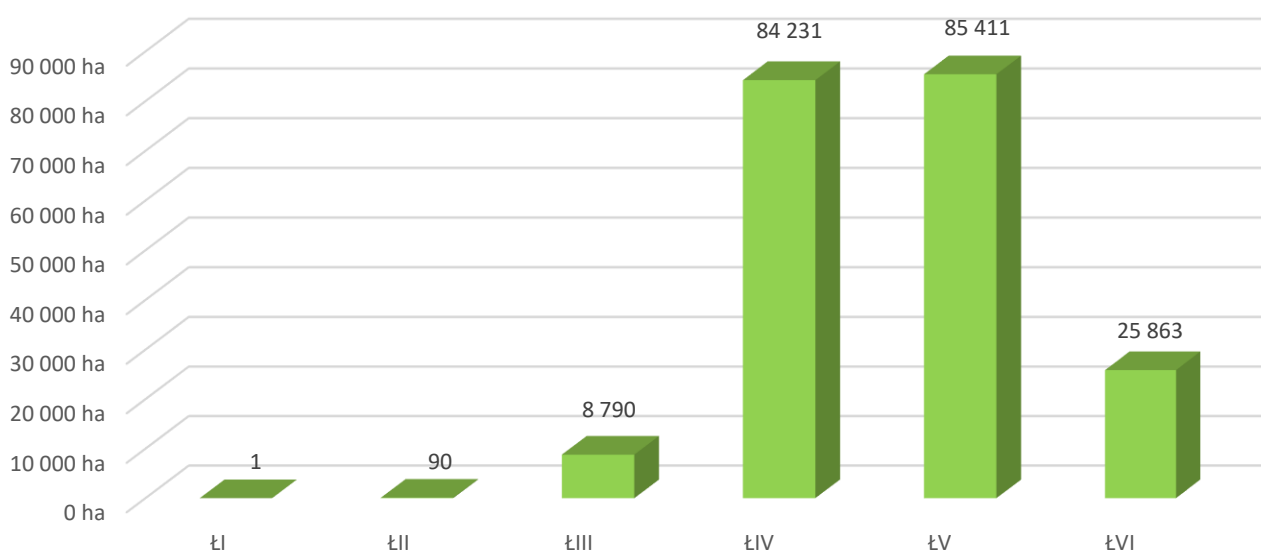
Klasa V (Gleby słabe)

Łąki trwałe i pastwiska trwałe zaliczane do klasy V charakteryzują się w szczególności trwałym, wadliwym układem warunków wodnych. Mogą być one zbyt suche lub zbyt wilgotne w okresie wegetacyjnym. Uprawa łąk trwałych i zbiór mechaniczny są bardzo utrudnione. Woda przeważnie podtapia teren; jeżeli nawet jest to woda zalewowa, nie polepsza ona jakości zbiorów. Powierzchnia jest nierówna i kępiasta. Łąki trwałe i pastwiska trwałe tej klasy usytuowane są na słabo próchnicznych, ubogich w składniki pokarmowe glebach mineralnych, na glebach mułowo-torfowych przesuszonych i zbyt mokrych, na glebach torfowych o utrudnionym użytkowaniu i glebach torfowych zdegradowanych. Czynnikiem obniżającym wartość tych siedlisk są w szczególności zakrzaczenie, obecność pni i kamieni, niekorzystne ukształtowanie terenu i inne. Najczęściej w klasie V klasyfikowane są łąki jednokośne, turzycowe i trawiaste, zachwaszczone.

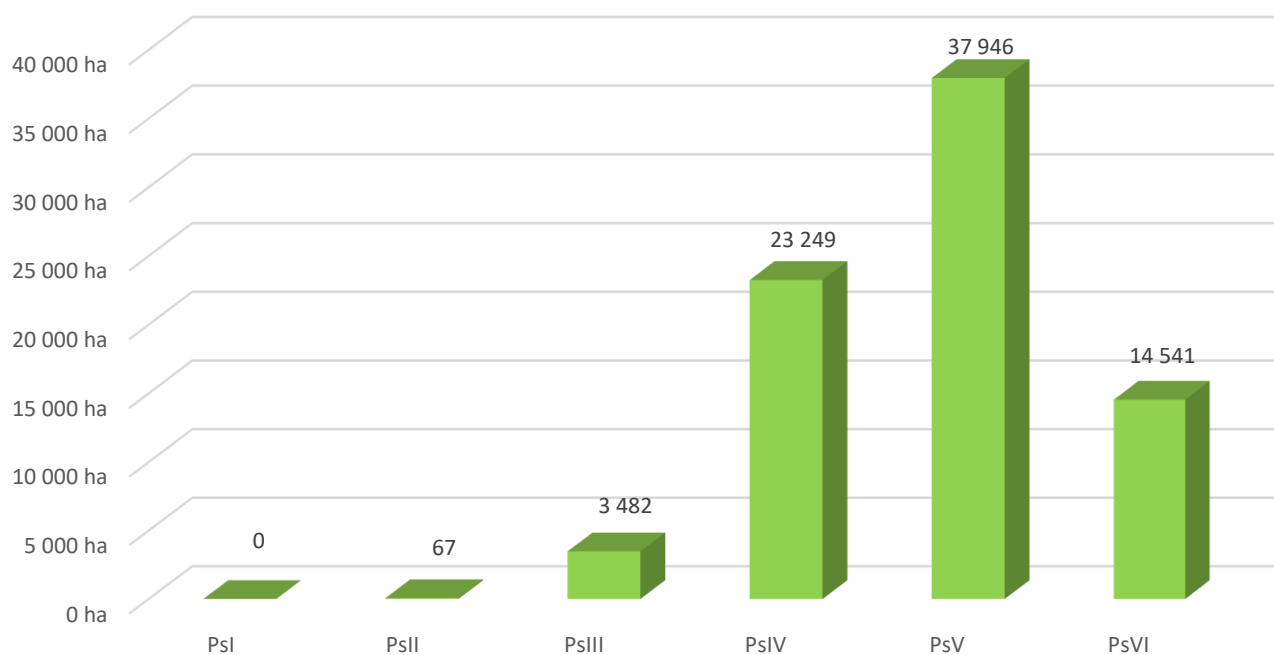
Klasa VI (Gleby najslabsze)

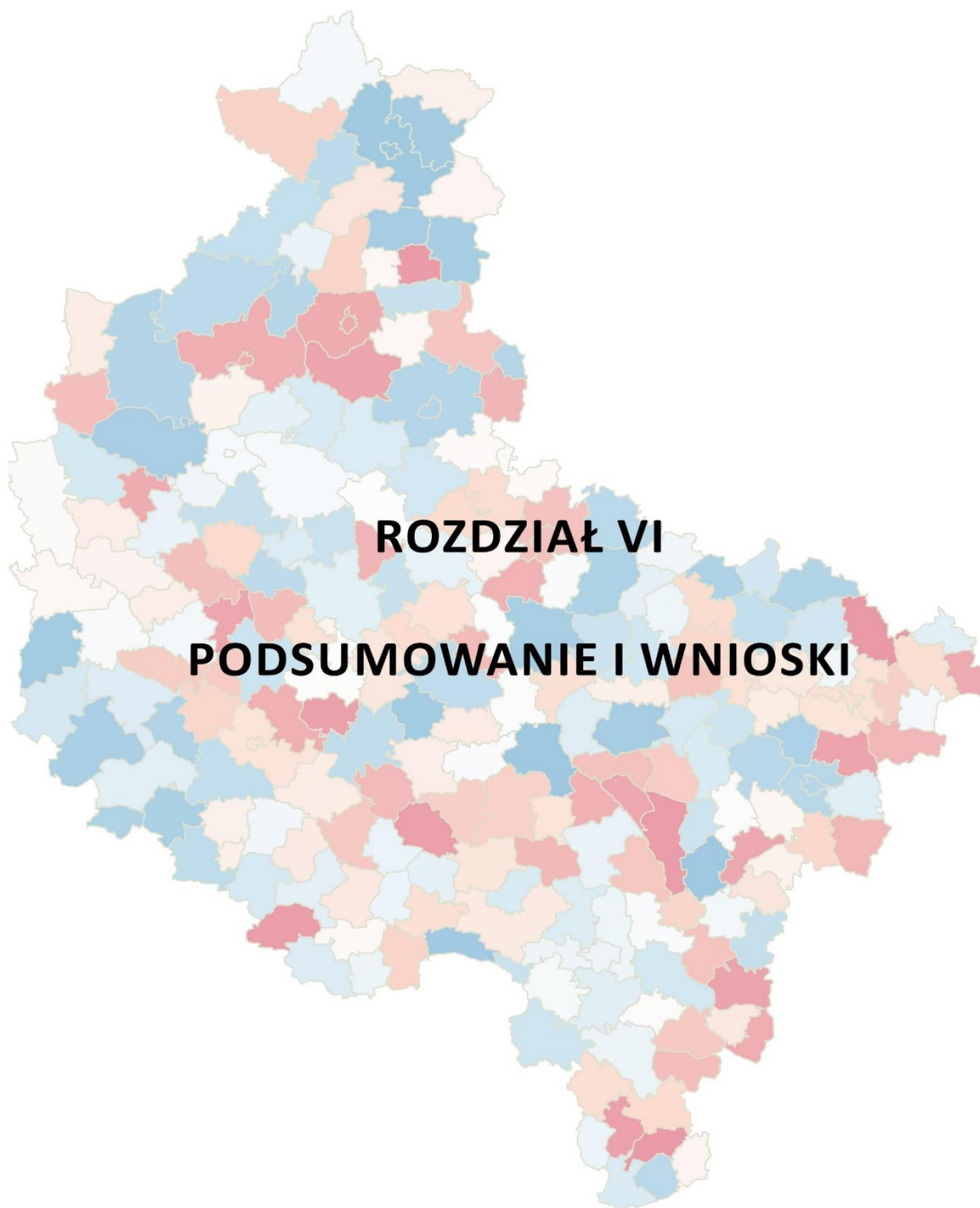
Łąki trwałe i pastwiska trwałe kwalifikujące się do tej klasy to w większości siedliska ubogie, a równocześnie krańcowo różne pod względem uwilgotnienia, tj. za mokre lub za suche, o zróżnicowanych zbiorowiskach roślinnych. Występują na glebach murszowych mocno zdegradowanych, na glebach mineralnych i wytworzonych z torfów stale podtapianych. Zbiór siana odbywa się w trudnych warunkach i nie co roku, a zbiór mechaniczny jest wręcz niemożliwy. Wspólną cechą tych siedlisk jest mała żyzność i przydatność rolnicza, wyrażająca się bardzo niską produktywnością i mało wartościową paszą.

Struktura użytków rolnych (łąk) z podziałem na klasy gleboznawcze w województwie wielkopolskim wg stanu na 1.01.2017 r.

**Struktura użytków rolnych (pastwisk) z podziałem na klasy gleboznawcze
w województwie wielkopolskim wg stanu na 1.01.2017 r.**

Niniejsza analiza została opracowana w celu zaprezentowania struktury agrarnej i sposobu użytkowania gruntów w województwie wielkopolskim. Struktura użytkowania gruntów jest najlepszym sposobem przedstawienia układu zagospodarowania przestrzeni województwa.

Łączna powierzchnia województwa wielkopolskiego wg stanu na 1 stycznia 2017 r. wynosi 2 982 650 ha w tym:

miasta na prawach powiatu 44 539 ha

powiaty ziemskie 2 938 111 ha

W województwie wielkopolskim znajduje się 31 powiatów ziemskich i cztery na prawach powiatu (miasta: Kalisz, Konin, Leszno, Poznań).

Największymi pod względem zajmowanego obszaru są powiaty:

poznański 189 988 ha

czarnkowsko-trzcianecki 180 605 ha

złotowski 166 017 ha

koniński 157 835 ha

Główną formę wykorzystania gruntów w województwie wielkopolskim stanowią grunty rolne (użytki rolne i nieużytki). Zajmują one 1 965 999 ha, co stanowi 65,91 % powierzchni województwa. Znaczącą powierzchnię zajmują grunty leśne obejmujące 792 486 ha, co stanowi 26,57 % powierzchni województwa. Najmniejszą powierzchnię zajmują użytki ekologiczne (6 123 ha – 0,21 % powierzchni województwa).

W strukturze gruntów rolnych dominują grunty orne zajmujące 1 564 481 ha (79,58 % powierzchni gruntów rolnych) i odpowiednio: sady 15 613 ha – 0,79 %, łąki trwałe 202 328 ha – 10,29 %, pastwiska trwałe 78 040 ha – 3,97 %, grunty rolne zabudowane 42 659 ha – 2,17 %, grunty pod stawami 6 292 ha – 0,32 %, grunty pod rowami 16 055 ha – 0,82 %, grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych 4 938 ha – 0,25 %, nieużytki 35 593 ha – 1,81 %.

Drugą co do wielkości formą wykorzystania ziemi są grunty leśne obejmujące 792 486 ha, tj. 26,57 % powierzchni województwa. Trzecią natomiast grunty zbudowane i zurbanizowane. Zajmują 164 752 ha – 5,52 % powierzchni województwa. Największą powierzchnię w strukturze gruntów zbudowanych i zurbanizowanych zajmują drogi 78 246 ha – 47,49 % tych gruntów i odpowiednio: tereny mieszkaniowe 33 922 ha – 20,59 %, inne tereny zabudowane 12 931 ha – 7,85 %, tereny przemysłowe 10 351 ha – 6,28 %, tereny kolejowe 11 664 ha – 7,08 %, tereny rekreacyjno - wypoczynkowe 6 811 ha – 4,13 %, użytki kopalne 4 833 ha – 2,93 %, zurbanizowane tereny niezabudowane 4 315 ha – 2,62 %, inne tereny komunikacyjne 1 199 ha – 0,73 %. Wśród gruntów zabudowanych i zurbanizowanych daje się zauważyć, w analizowanym okresie, systematyczny wzrost powierzchni zajmowanych pod drogi i tereny mieszkaniowe. Nieznaczne zmiany powierzchni występują w przypadku zurbanizowanych terenów niezabudowanych, terenów rekreacyjnych, terenów kolejowych, innych terenów komunikacyjnych oraz użytków kopalnych. Poza gruntami rolnymi, lasami oraz gruntami zabudowanymi i zurbanizowanymi analizie poddano grunty pod wodami, użytki ekologiczne, tereny różne.

Grunty pod wodami zajmują 41 915 ha , tj. 1,41 % powierzchni województwa i odpowiednio użytki ekologiczne 6 123 ha – 0,21 %, tereny różne 11 375 ha – 0,38 %. Widoczny jest stały wzrost powierzchni gruntów pod wodami (według stanów na 1.01.2010 r., 1.01.2013 r., 1.01.2016 r.) i nagły spadek według stanu na 1.01.2017 r. Wzrosła również powierzchnia użytków ekologicznych.

Struktura własności gruntów w województwie, wg stanu na 1 stycznia 2017 r. wskazuje na dominację sektora prywatnego (grunty osób fizycznych, spółdzielni, kościołów i związków wyznaniowych, wspólnot gruntowych, spółek prawa handlowego). Grunty te zajmują 1 843 933 ha, tj. 61,82 % powierzchni województwa. Grunty sektora publicznego (grunty Skarbu Państwa, włącznie z gruntami przekazywanymi w użytkowanie wieczyste, grunty spółek Skarbu Państwa, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych, grunty gmin i związków międzygminnych, jednoosobowe spółki jednostek samorządu terytorialnego i inne osoby prawne, których organami założycielskimi są organy samorządu terytorialnego, grunty powiatów i województw) zajmują 1 138 718 ha, tj. 38,18 % powierzchni województwa.

Analiza struktury własności gruntów rolnych (użytki rolne i nieużytki) wskazuje na przewagę sektora prywatnego. Do tego sektora należy 1 698 346 ha tych gruntów, tj. 86,39 %, natomiast w rękach sektora publicznego znajduje się 267 652ha, tj. 13,61 %. Nastąpił wzrost powierzchni gruntów rolnych należących do osób fizycznych, spółek prawa handlowego i innych podmiotów. Wyraźnie zmalała powierzchnia gruntów rolnych będących we władaniu Skarbu Państwa, gmin oraz spółdzielni. Drobnym zmianom ulegała powierzchnia gruntów rolnych należących do województwa, powiatów, kościołów i innych związków wyznaniowych, wspólnot gruntowych.

Analizując zmiany w strukturze użytków rolnych daje się zauważyć systematyczny spadek tych gruntów władanych przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa (spadek powierzchni o 30,2 % w stosunku do stanu z 1.01.2010 r.) oraz Rolnicze spółdzielnie produkcyjne (spadek powierzchni o 24,4 % w stosunku do stanu z 1.01.2010 r.). Wzrosła natomiast powierzchnia gruntów wchodzących w skład gospodarstw rolnych osób fizycznych (wzrost o 17 136 ha, tj. o 1,2% w stosunku do stanu z 1.01.2010 r.).

Grunty orne dominują w strukturze użytków gruntowych Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, , Rolniczych spółdzielni produkcyjnych, lecz ich powierzchnia znacznie spada, co wydaje się zjawiskiem korzystnym. Wzrasta powierzchnia gruntów ornych gospodarstw rolnych osób fizycznych. Powierzchnia gruntów ornych (wg danych na 1.01.2010 r. i 1.01.2017 r.) Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa uległa zmniejszeniu o 51 270 ha, tj. o 29,71%, a Rolniczych spółdzielni produkcyjnych powierzchnia gruntów ornych zmalała o 9 885 ha, tj. o 24,15%.

Grunty leśne należą przede wszystkim do sektora publicznego i zajmują 708 113 ha, co stanowi 89,35 % powierzchni tych gruntów. W sektorze prywatnym dominują grunty leśne należące do osób fizycznych. We władaniu tych osób znajduje się 79 438 ha, co stanowi 10,02 % powierzchni tych gruntów.

W strukturze Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe grunty leśne zajmują 669 041 ha,

tj. 84,42 % powierzchni tych gruntów.

W strukturze własności gruntów zabudowanych i zurbanizowanych zdecydowanie największe powierzchnie zajmują grunty władane przez : Gminy 52 409 ha – 31,81 %, Skarb Państwa 41 609 ha – 25,26 %, Osoby fizyczne 40 495 ha – 24,58 %. Następuje stała tendencja spadkowa powierzchni tych gruntów będących we władaniu Skarbu Państwa (spadek o 28,74 % w stosunku do stanu na 1.01.2010 r. i stanem na 1.01.2017 r.), a wzrost udziału tych gruntów w strukturze Gmin, Osób fizycznych, Powiatów, Województwa, Spółek prawa handlowego i innych podmiotów.

Dominującą rolę we władaniu gruntami pod wodami posiada Skarb Państwa, do którego należy 86,69 % powierzchni tych gruntów.

Analiza struktury użytków rolnych z podziałem na klasy gleboznawcze wykazuje, że w województwie wielkopolskim praktycznie gleby orne najlepsze i bardzo dobre (klas I i II), nie występują. Zdecydowanie przeważają w województwie grunty orne średniej jakości (klasa R IV a – 23,11%), o zdecydowanie mniejszym wyborze roślin uprawnych niż gleby klas wyższych i gleby orne słabe (klasy V – 22,66%), mało żyzne i mało urodzajne. Dużą powierzchnię zajmują gleby orne najłabsze (klasa VI), bardzo słabe, wadliwe, dające plony niskie i niepewne. Podobnie w przypadku łąk i pastwisk. Łąk i pastwisk najlepszych klas praktycznie w województwie nie ma. Wyraźnie dominują łąki klasy IV – 41,21% i łąki klasy V – 41,79% oraz pastwiska klasy IV – 29,32% i pastwiska klasy V – 47,86%.

Na podstawie przeprowadzonej analizy zmian struktury własności i sposobu użytkowania gruntów można zaobserwować pewne ogólne trendy. Następuje spadek powierzchni gruntów Skarbu Państwa, a wyraźny wzrost powierzchni gruntów osób fizycznych oraz spółek prawa handlowego i innych podmiotów. Zauważalny jest również spadek użytków rolnych na rzecz wzrostu powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych. Jest to wynikiem przeznaczania użytków rolnych na cele nierolnicze, tj. pod zabudowę komunalną i przemysłowo-usługową oraz inwestycje drogowe.